

СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТУНІВ

ВОГОНЬ
ОРЛИНОЇ
РАДИ

7. КРУГ БРАТЧИКІВ І СЕСТРИЧОК

НЮАРК

ТОРОНТО

-4.1(7.)-

-1953-

СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТУНІВ

В О Г О Н Ї

О Р Л И Н О Ї Р А Д И

7. КРУГ БРАТЧИКІВ і СЕСТРИЧОК

Ч.: 1 /7/

1953

Н ю а р к - Т о р о н т о

.

З М І С Т

1. 25 - річчя новацького руху - Теодосій Самотулка
2. Колискова пісня
3. Думки про виховання
4. Боротьба за змієм
5. Українознавство - виховний матеріал
6. До проблеми виховання юнаків у сучасну пору - Т. Самотулка
7. Даймо українську книжку нашим новачатам - Лісова Марка
8. Великий Віз
9. Чумацький шлях
10. Людське тіло
11. Гутірка про ящурів - Сестричка Леся
12. Давні, давні часи - Е. Г.
13. Нюрнберзьке яйце - Михайло Коцюбинський
14. Танкісти - Григорій Стеценко
15. Учись дитино
16. Актуальна проблема - СаТе
17. Парова машина
18. Літак
19. Моторова лодка - Ю. К.
20. Ігровий Кутик
21. Голоси новацьких виховників
22. Листування, Повідомлення

Самотулка Теодосій

25-РІЧЧЯ НОВАЦЬКОГО РУХУ
/Продовження/

2. П Л Е М Я Н О В А К І В.

1940

- Спроба віднови діяльності на відтинку "новаків" серед емігрантських дітей у Кракові. - Дитячий табір в Окшеві біля Холма.

1941

- Дитячі табори на Лемківщині, Підляппі та Холмщині.
- Рукопис скм. Бачинського Леоніда "Готовсь", Краків.

1942

- Заснування організації молоді на пластових засадах "Виховні Зпільноти Української Молоді" /ВСУМ/, що поділялася на Племя передових, Племя юнаків, Племя новаків. - Доповідь Т. Самотулки на конференції референтів молоді "Українського Центрального Комітету": "Можливості праці на відтинку новаків".

Липень

- Табір новаків у Пасічній коло Надвірної. Командант Т. Самотулка, бунчужний М. Гута. Учасників 55, головно сільська дітвора. Табір міпаний.
- Табір новачок у Брюховичах коло Львова. Командант Пясецька Нома.

Серпень

- Табір новаків у Брюховичах коло Львова. Командант Білостоцький Тиміш.

1943

- Доповідь Т. Самотулки на конференції референтів молоді: "Самовиховна праця в сільських народніх школах".

Липень

- Краєвий табір новаків у Пасічній коло Надвірної. Командант Т. Самотулка, бунчужний Блаженко Володимир. Учасників 96. Табір міпаний.

Серпень

- Табір новаків у Брюховичах коло Львова.
Командант Білостоцький Тиміш.

Вересень

- Назначення субреферентом новаків у проводі ВСУМ Т. Самотулку, що переняв обов'язки дня 6.ІХ. Співробітник субреферату для дівочих частин Марта Калитовська.
- Поява правильника ч. 2. "Вимоги проб знання ВСУМ".
Проби в Племені Новаків:
 1. Проба на ступінь: джури, у дівчат: помічниці,
 2. " " " : стрільця, " : сестрички,
 3. " " " : стежника, " : санітарки.
- Перша спроба переведення курсу-відправи новацьких впорядників львівських частин. Курс-відправу перевів субреферент новаків.
- Курси-відправи новацьких впорядників у Перемишлі та в Станиславові, переведені субреферентом новаків.

Жовтень

- Перший збір новацьких виховників Львова та оформлення проводу новаків львівського копа /Т. Самотулка, Ігор Цимбалістий, Тереса Шарко/. Число діючих новацьких впорядників 32.

Грудень

- Доповіді Т. Самотулки на з'їзді опікунів ВСУМ:
 1. Методика праці ВСУМ
 2. Узгодження зовнішніх форм.

1944

Січень

- 10-24.І. Курс-табір новацьких виховників у Косові. Командант Т. Самотулка, бунчужний - В. Романів, члени булави Дарія Сіян та Ольга Жарська. Учасників курсу 26, що заступали осередки: Львів, Станиславів, Коломия та Косів.

Березень

- Т. Самотулка "Племя новаків", рукопис, стор. 168 машинпису.

Зміст: Вступні замітки.

Час проби прихильника /програмки сходин ураз із матеріялами/ - друк. на циклостилї.

Перший ступінь: джура-помічниця /програмки сходин враз із матеріялами/.

Доповнювальний матеріял /додаткові матеріяли з обсягу першої проби/.

Червень

- Табір новаків у Криниці під опікою Т. Самотулки. /Розв'язано передчасно з уваги на воєнні події/.

ПІДСУМКИ:

Друга фаза розвитку новацького руху тривала відносно коротко. Праця на дитячому відтинку підчас першої еміграції в рр. 1940-41, хоч це діялося на наших окраїнах, мала тимчасовий характер, без виразної однестайности, що її могла надати яканебудь яканебудь організація чи товариство молоді з виразними ідейними основами. Щойно в 1942 р. виникла організація молоді на пластових засадах під назвою "Виховна Спільнота Української Молоді /ВСУМ/". Справжній Пласт не мав можливостей на існування у тогочасній німецькій окупаційній дійсності на наших землях. Нап. Основоположник та Верховний Отаман старалися знайти таку пластову форму праці нашої молоді, яка могла б мати місце в даній момент. У ВСУМ-і збережено основні ідеї, засади та навіть звичай, але їм було вповні унаслідати зовнішні форми пластового руху. Завдання ВСУМ: дбати про релігійно-моральне, національно-суспільне та фізичне виховання української молоді, щоб цим спо-

собом допомогти їй вирости на повноцінних, творчих членів української нації. ВСУМ об'єднував молодь у віці 7 - 18 років життя та окремо організаційно охоплював виховників - працівників керівних органів частин ВСУМ, віком старших за 18 р. У зв'язку з цим ВСУМ поділявся на:

1. Племя новаків, в віці 7 - 12 р.
2. Племя юнаків, " " 12 - 18 р.
3. Племя передових вище 18 років життя.

Провід ВСУМ складався із референта ВСУМ та трьох субреферентів: новаків, юнаків та передових, що очолювали дотичні племена.

Племя Новаків:

Основною клітиною племені новаків - гурток. Гуртки об'єднувалися в курені, що підлягали субреферентові новаків. Кожний гурток має впорядника. Провід куреня новаків творили впорядники. В основу діяльності лягли: закни, що складався із 6 точок /дещо упрощених відносно тих же в "Уладі Новиків"/ та 3 проби новацького знання, після зложення яких новак новак одержував відповідні ступені:

джура /-помічниця/ по першій пробі,
стрілець /-сестричка/ по другій пробі,
стежник /-санітарка/ по третій пробі.

У виховній ділянці вирізнено 5 ділянок, а саме:

- а/ ділянка національно-суспільного виховання,
- б/ тіловиховання,
- в/ практична підготовка,
- г/ сколення бистроти,
- г/ наука праці.

Організаційна мережа порівняно до "Уладу Новиків" погустішала, зокрема у Львові /12 куренів із 370 новаками/. Увесь час діяли курені в місцевостях: Блюдники, Львів, Перемишль, Самбір, Станиславів, Стрий, Сянік, Яворів.

Існували ще новацькі частини й по інших місцевостях як Коломия, Краків і ін. Число новаків при кінці грудня 1943 зросло до 821.

Таборування новаків – це багата сторінка діяльності й другої фази розвитку новацького руху. В 1941 р. проведено численні табори на Лемківщині, Підляшші та Холмщині. В 1942–43 рр. зарисувалися два осередки новацького таборування: Пасічна коло Надвірної під проводом субреферента новаків та Брюховичі коло Львова під проводом головно Білостоцького Т. Крім того відбулися ще два новацькі табори однак місцевостей в яких вони були я не пригадую собі. В одному з них /Станиславівщина/ командантом був Блаженко Володимир.

Особливості другої фази розвитку новацького руху тобто Племені Новаків:

- 1/ Спроба теоретичного обґрунтування новацького руху;
- 2/ Зосередження особливої уваги на доборі й вишколі новацьких виховників;
- 3/ Намагання по лінії поширення та поглиблення діяльності новацьких частин, зокрема у Львові.

До 1/ Теоретичні міркування щодо новацької роботи помітні в доповідях субреферента новаків та в його вступі до праці "Племя Новаків". Важко було в короткому часі діяльності докладніше розробити навіть важливіші питання праці з новачками тим більш, що практична робота займала багато часу. Та треба підкреслити факт звернення особливої уваги на опрацювання ділянки методики праці з углядженням умов росту дітей тобто дітей міста й села.

До 2/ Вишкіл новацьких виховників – це черговий, важливий крок уперед новацького руху. Три 3-денні курси-відправи – це лише спроби, шукання за формою і змістом вишколу новацьких виховників. Короткий час вишколу зумовлював теоретичний характер курсу; практичні заняття обмежувалися до переведення сходинок із дітьми. Завершенням тієї роботи в "Племені Новаків" був двотижневий вишкільний табір у Косові. Таборовий спосіб життя, теоретичні й практичні заняття з обсягу новакознання, лещетарство тощо, вказали

плях, по якому повинні йти вишколи новацьких виховників у майбутньому.

До 3/. Цікавим експериментом по лінії поглиблення і поширення новацької діяльності була праця у Львові. Новаки різних курнів сходилися у визначений час до домівки ВСУМ й в різних ланках самодіяльності проводили заняття, що не входили в програму гурткових сходин. У ланках збиралися новаки різних курнів з особливими заінтересуваннями. Так повстали ланки: хорова, танцювальна, драматична та інші, зокрема великі успіхи мала орхестра. Заняття ланок проводили відповідні інструктори-виховники. Крім цього новаки часто сходилися до домівки, щоб побавитися різними настільними грами.

К о р о т к о: Треба ствердити, що хоч недовго тривала друга фаза розвитку новацького руху то в тому часі внесено багато нового й та фаза стала черговим кроком у розвитку новацького руху й стала кимостом до третьої, еміграційної фази, що носить назву Уладу Плстових Новаків.

З а м і т к а: Редакція рішила перервати на тому дальше друкування матеріялів до історії новацького руху тому, що в біжучому році "25-РІЧЧЯ НОВАЦЬКОГО РУХУ" появиться окремим випуском "Бібліотеки Вогню Орлиної Ради".

КОЛИСКОВА ПІСНЯ.

Ой спи, дитя, без сповиття,
 Поки мама з міста прийде
 Та принесе три квіточки:
 Ой первую - зрсливою,
 А другу - сонливою,
 А третю - щасливою.

Ой щоб спало - щастя знало,
 Та щоб росло - не хворіло
 На серденько не кволіло.

Соньки-дрімки в колисоньку,
 Добрий розум в головоньку,
 А рісточки у кісточки,
 Здоров'ячко у серденько,
 А в устоньки говорушки,
 А в ніженьки ходусеньки,
 А в рученьки ладусеньки.

Серед нечисленних записаних творів українського старинного життя знаходимо зразки дуже високої якості. Один із них наподимо: це колискова пісня невідомого автора, в якій зарисовується виховний ідеал, що його в собі виростив український нарід. Мітичні три долі, у вигляді високо поетичних уконкретнень, триох квіток, приносять дитині у придане щастя та повпсихо-фізичний гармонійний розвій.

Яким же контрастом до цього ідеалу є ідеал загалу сьо - годніпніх матерей, які бачать щастя дитини лише в матеріальному забезпеченні та її особистому себелюбному задоволенні.

Наведена старовинна цінність варта глибокого аналізу, який залишаємо читачам.

ДУМКИ ПРО ВИХОВАННЯ

Що таке виховання — питання, що його ставить собі кожний, свідомий свого завдання, виховник. Відповіді на це питання, яка б охоплювала цілість справ надзвичайно важко дати. Щоб, однак з'ясувати мету виховання позможе якнайповніше, хочемо навести думки виховників, педіатрів, психологів, починаючи від найзагальніших дефініцій до визначень із конкретними зображеннями суті справи.

Д-р Кульчицький говорить: "виховання — кожний процес, у якому людина дізнає тривких змін, які мають позитивний характер."

О. Керстен, у поданому ним визначенні підкреслює важливість впливу іззовні на розвиток особовості: "виховання — свідомий, продуманий вплив, що має на меті посилення одних, а послаблення інших прикмет, щоб розвинути таку особовість, яка відповідає виховній меті в межах внутрішніх можливостей".

Деквіц дуже виразно конкретизує завдання виховників, підкреслюючи дворейковість виховання: особняк — спільнота. "Під вихованням розумітимемо суціль духових і фізичних заходів, за допомогою яких ми підготовляємо дітей на те, щоб самостійно могли вдержатися в житті та при виконванні цих завдань задовольняти, не лише свої власні бажання та інтереси, але теж соціальні вимоги спільноти".

Черни у своєму визначенні виховання дитини звертає особливу увагу на ключення дитини в довкілля: "виховання дитини я окреслив, як пристосування її до свого культурного міліє".

Кершенштайнер підходить до виховання з державно — громадської точки зору: "виховувати значить стільки, що посприяти культурні цінності, цебто релігійні, наукові, мистецькі, моральні, державно-політичні ідеали та робити їх русійними максимами грядучого покоління".

"Завдання державно-громадянського виховання - вчити вихованків служити громаді, призвичаювати їх до обов'язку морального підтримувати громаду шляхом добровільного при-способлювання, підпорядкування, взаїмозважливості й особистого пожертвування".

"Бажання держави, бажання громади, зв'язаної зі своїм власним правопорядком і передовсім бажанням тій державі і тій громаді особисто служити - все це розвивається тільки шляхом планового виховання".

Кершенштайнер підтверджує свій погляд на цю справу думкою Канта: "дітей треба виховувати не відповідно до сучасного, а відповідно до майбутнього, можливо, кращого становища людського роду, себто відповідно до ідеї людства та його цілого призначення".

І врешті, варта застанови, оригінально оформлена думка Ганзельмана: "індивідуалізування не є ціллю виховання, а радше це засіб, що веде до цілі, якою є нівелювання з метою виплекати здібність пристосуватися до середовища; готовість включити себе в спільноту, а це знову є піднесення та підвищення індивідуальності".

Наведені визначення вичерпують, здається, повністю все, що можна в короткому сформулюванні сказати про виховання. Подані дефініції взаїмно себе доповнюють поясненнями чи поширеннями.

Обов'язком виховників, а зокрема новацьких, є пригадуватись над цими цінними думками видатних людей і виробити собі ясну думку про суть, мету та завдання виховання, як теж про велику роль виховника та про відповідальну працю, що її бере на себе виховник.

БОРОТЬБА ЗІ ЗМІЄМ

Шумлять чужі дерева у сонячний день. А на лісовій полянці золотокучері та русяві новачки. Сонячне проміння скаче зайчиками по дитячих личках, а вони заслухані в розповідь сестрички: " ... І тоді просили люди Святого Юрія, щоб убив лютого змія, щоб вратував прекрасну княжну І припоясав Святий свій меч і сів на білого коня і поїхав до змієвої печери... І вийшов змії лютий-препоганій. І став хвалитися: "Гей, а хто це аж до моїх прийти наважився! Оти, приступи лиш ближче, то вже тобі більше й по землі не ступати"! Та не злякався Святий. Перехрестився лише, взяв меча у руки та мов буря понісся на коні просто під сам отвір змієвої печери. Побачив змії що не жарти - став Юрія пощади просити: "Лицарю добрий, не вбивай мене! Я дам тобі золото і срібло і жемчуги - тільки йди собі від моєї печери!" Та Святий і не слухав, а меча гострого підняв та лютого змія в саме серце поціливів ..."

- "Прошу сестрички, а чи це не буде лиш така легенда?"

- "Так, Світляно, це легенда. Ви всі вже великі новачки та знаєте, що нема таких зміїв із страшними пазурями, із лиличими крилами, із вогненним ротом. Та проте подумайте, може є якісь інші змії?"

- Може ... Але я добре не знаю ... Може такі, що як ми нечемні?"

- Добре, Калинко. Ви от чули, що зробив Святий Юрій зі змієм?"

- Уби-и-и-в! - лунає хором.

- А Святий Юрій опікун наш, це ви знаєте. То як він зробив таке зі своїм змієм, то що нам слід зробити із цими зміями, що намовляють нас бути нечемними?"

- У-би-ти! - знов хором.

- Прошу сестрички, але як його убити, як його не видно?"

- Ми зараз нарисуємо його. Кожна із нас нарисує змія на картці паперу, а тді вже будемо вбивати."

Тиша, тільки шумлять чужі граби та глядять, як то новачки посідали рядом та одна одній "на плечах" малюють лютого змія. Що-ж немає на табрі стола - то хоч так одна одній радо по - служить.

Час рисування скінчився. ... "О, прошу сестрички, а мій змій такий - о поганий, ууу!..."

- А тепер вражайте. Ми починаємо похід на змія. Наш шлях поведе тепер от туди. Ідіть берегом цього поля, засадженого кущами малин. Ви йдете самі, поки на краю ліса когось зустрінете. А беріть з собою карточки із його рисунком всі маєте зі собою. Щаслива вам дорога - та бажаю вам змія поборо- роти!

Ідуть новачки попри кущі а на кущах великі, червоні плекані малини. Галя вже обірвала одну та скоро кинула в уста. Всі до неї: "Хіба ж ти не знаєш, що це чуже? Що чужого рушати не вільно?" Засоромилася Галя, аж сльози в очах стоять. Ледве позаду за іншими плентається. А напроти з ліса - сестричка.

"Чула я, чула, що змія лютого борвати йдете. Ось пока - жіть лиш його картини". І всі показують - а сестричка кожному змієві одним рухом олівця зчеркає одну ногу. Підсуває свого змія і Галя, та сестричка каже: "А твій змій, Галя, буде ще далі на чотирох по світі ходити. Якби ти чужої малини не їла - була б і його нога відпала, як у всіх інших".

Пішли новачки дальше. Кличе їх невтомимий свисток із-за дерев. Що сил добігають - а там сестричка й один новак.

- "Його ось гадюка в ногу вкусила", каже сестричка.

- "Ой, прошу сестрички, таж від того можна вмерти!"

- "А його мама буде плакати"!

- "А то треба зараз розтяти ножом рану, щоб їдь вийшла"!

- "А йому вже уста геть посиніли! Скоро, скоро, давайте ножика!"

— "А ніжик треба випалити, щоб бруду в ранку не заїсти. Я маю сірники зі собою!"

Починається робота не на жарті і сестричка лиш великим зусиллям намовляє їх залишити новачка, що вже не на жарті починає боятися. Каже залишити ножа і сірнички; вона це вже сама зробить. Новачкам пора йти далше. Нова сестричка ще лиш "відрубувє" по одній нозі змієві та завязує новачкам очі і прова — дить кудись /не знати куди — а тут зараз круча така стрімка!! аж поки не каже дєржатися шнура, що на висоті рамен новачок. Ідуть, просуваються руки за шнурком. А ноги ступають по нерівній стежці. Якийсь кущ зачепив за ногу, якась гілка вдарила по личку. І темно — бо на очах новацька хустина. І трохи страшно — бо не знати, що далше. І Христа нараз на цілий голос: "Прошу сестрички! Де сестричка? Я боюся!" і зірвала хустину з очей.... І бачить: шнурок ще довгий-довгий, в'ється гадюкою поміж дерева, прийтий до пнів. А на кінці шнурка сестричка розв'язує очі тим, що перейшли. І знов зчеркає одну ногу. Уже змії лиш на одній шкутильгає. Христа мовчки підходить до сестрички.

— "Всі змії вже без ноги? А твій, Христю?"

— "Прошу сестрички, я зірвала хустину, я не дійшла до кінця..."

— "Але ти мала відвагу признатися до цього. Це теж змієві не до вподоби!" — і ноги нема!

— "А чого ж це так всі стовпилися біля дерева? Що там таке?"

— "Прошу сестрички, хтось повісив на дереві у мішочку щось живе! Ой, як воно там брєсається!"

— "Ну що зробимо?"

— "Визволимо його!" І Оля вже пнеться на дерево, щоб відв'язати мішочок від гілки. Хто помагає Олі вилазити, хто стоїть, щоб схопити її, якби падала, хто простягає руки, щоб зловити мішочок від гілки, щоб "те щось живе" не потовклося. Оля вже досягнула шнурка, рванула його — і мішочок із м'якотінням упав на землю. Трохи новачки за те не побилися, кому його відчиняти, трохи чорненького котика-Муцика, улюбленця цілого та-

бору на смерть не задусили. взяли його на руки, стали голубити, жалувати, Ляля хотіла конечно дати йому щось їсти, а що не було нічого кращого, то рішила хоч мушку зловити для нього ...

Лишився змії без ніг. Аж жаль його новачкам. Каже сестричка поспішати. Змія вбити треба - бо він лихий, та вже мучити - то негарно.

Біжать далі, за слідами, за вузлами, вязаними на високій траві. І знов ще одна сестричка. Посідали на траві, бо вже був час і втомилися. Сестричка каже розказати, як вони помагають мамі.

- Звичайно, що помагають. І до склепу ходять купувати, і листи на поштуносять, і посуду миють, і порохи стирають, і замітають ... Бо мама ходить на роботу, бо мама все добра, бо мама має ще маленького братчика і мусить його доглядати.... Бо мама не мусіла б так важко працювати, як би не те, що для нас треба ... А ми великі новачки, то не можна нам маминої доброти приймати, не віддячитися за неї ...

Пропає змієві: хвіст. Ще лиш рот вогнем дше. На високій березі білий прапорець - його треба знайти. Не шукали і довго. вже всі біля нього. І лунає голос із гушавини: - "Ходіть до мене! Якщо підете за мною - будете дуже багаті. Дам вам і золото і срібло і дорогі ж мчуги. Не мусітимете ні вчитися ні слухати нікого, ні помагати нікому. Не будете держатися свого круга - пошукаєте собі чужих та багатих товаришів, та разом розкошуватимете..." Слухають новачки. вже спершу хотіли йти - та воно щось не так... На їх поважно зосереджених личках видно, що щось вно не так. "Забудете свою мову і віру і звичаї і пісні. Ваша батьківщина далеко - навіщо вам пам'ятати про неї? Чи підете до мене?" І одним голосом, одним віддихом з усіх уст виривається: "Ні-і-і-і!" І озивається другий голос із гушавини: "Ходіть до мене! Коли підете за мною, не матимете ні золота ні срібла. Не матимете навіть своєї хати - бо вона далеко, далеко в Україні. Та ви будете завжди пам'ятати про свою Батьківщину - любити її, служити їй, говорити її мовою, співати її пісень. Будете міцно держатися свого новацького круга, любити найбільше всіх своїх - українців, помагати всім. не поми -

Нете навіть і маленькїї птїчки, що потребуватиме вашої допомоги, і маленькїї квіткї не скривдите ... Чи хочете йти до мене!?"

Немає навіть відповідї, лиш колючї ожини в бїгу драпають ноги, лиш руки поспїшно розгортають вперте гилля! Здається і старї смереки не дуже то безпечно почуваяться - із таким розмахом бїжать новачкї.

- Є! Є сестричка!!

Паде змієва голова із плїч; Немає змія! Новачкї його побороли - як колись Святий Юрїй у давнїй легендї!

Із почуванням перемоги посертаються до табору. В очах - іскоркї, а в **серцях** ще один скарб, здобутий на таборї: самостїйне та добровїльне рїшення вступити на важкїй та гарнїй шлях пластової новачкї!

/Із таборового дозвїду

Сестрички Л е с і /

У К Р А Ї Н О З Н А В С Т В О

/Закінчення/

III. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ

I. Проба /Княжа доба/

1. Перша в Україні школа при Десятинній церкві, побудована за Володимира Великого.
2. Іларіон - перший митрополит - українець, гчена людина - мудрець /філософ/, перший письменник українського народу /Похвала князеві нашому Володимирові"/*
3. "Руська Правда" - в якій Ярослав Мудрий наказав списати правила як судити /карати/ людей, що погано поводитися.
4. Перша публична бібліотека при церкві св. Софії.
5. Києво-печерська Лавра - славний монастир, в якому черці переписували книжки та списували події й князів, що володіли Україною /літиписання/.
6. Нестор Літописець - чернець Києво-печерського монастиря, що цікавився старими часами, записував перекази про життя давніх племен та князів і їх війни.
7. Володимир Мономах - мудрий та освічений князь, що написав для своїх дітей книжку "Поучення дітям", /правила як треба жити, щоби бути доброю, мудрою та сильною людиною/.
8. "Слово о полку Ігоря" - цінне поетичне оповідання про похід Ігоря на половців /в 1182 р./
9. Перекази: св. Андрій на Київських горах; Кий, Щек, Хорив та сестра Либідь і інші /гл. "Отрок"/.

* Подаємо в дужках дані для пригадки, орієнтації чи вияснень впрядникам, що використають їх в міру потреби.

2. Проба /XV - XVIII ст./

1. Церковні братства, н.пр. Ставропігія у Львові - львівське вогнище української культури, які дбали про церкви, засновували школи, бурси, лікарні, друкарні, тощо.
2. Князь Константин Острожський /1540 - 1608/, заснував в Острозі на Волині т.зв. Острожську Академію, в якій

- вчився гетьман П. К. Сагайдачний. /Почин до вищої освіти в Україні. Охорона української культури. "Острожська біблія"/. Замок в Острозі.
3. Іван Федорович – перший друкар в Україні: Острог, Львів, /видрукував "Острожську біблію" в 1581 р./
 4. Петро Могила /помер в 1647 р./ архимандрит Києво-печерської Лаври, київський митрополит, великий вчений і патріот, що створив т.зв. Києво-Могилянську Академію /1694/. Її студентами були: відомий український мудрець /філософ/ Грицько Сковорода, Іван Полетика, який /від 1750 р./ був професором Медично-хірургічної Академії в Кілі-Німеччина, Прокоповичі – видатні агриноми. Києво-Печерська друкарня.
 5. Григорій Сковорода /1722-1794/ видатний український мудрець /філософ/, вчений, і праведник, що в простій свитці з торбою за плечима, палицею і сопілкою в руках ходив по Україні та вчив нарід любити правду, робити другим добро, вчитися і вірно служити Україні.
 6. Гетьман Іван Мазепа, щирий прихильник національної культури й щедрий меценат, якого коштами і заходами побудовано багато церков у Києві та інших містах України, відбудовано деякі стародавні київські святині. Буйний розвиток українського мистецтва, зокрема будівництва й малярства. Гетьманська столиця – Батурин.
 7. Вертеп /коляда бурсаків з вертепом/.
 8. Козацькі літописи /Літопис Самовидця з 17 ст., що оповідав про повстання Хмельницького; Григорія Полетика – Історія Русів, що в численних відписах передавалася з рук до рук по всій Україні для прочиття. В них говориться про славних гетьманів і козаків-лицарів, що служили вірно Богові й Україні/.
 9. Народні думи про Байду, Бурю на Чорному морі й ін., які співали кобзарі та бандуристи.

3. Проба /XIX – XX ст./

1. Українські найславніші поети та письменники: /Першу книжку українською народною мовою написав Іван Котляревський /1769 – 1838/ з Полтави – "Енеїда" в 1798 р.; написав ще "Наталка

Полтавка", що її часто ставлять наші театри/.

Тарас Шевченко /9.III.1814-10.III.1861/ - Кобзар України, найславніший український поет, відомий маляр і великий патріот. "Кобзар", /Заповіт/.

Лесюк Глібів /1827 - 1893/, байкар, дитячий письменник, відомий дітям як Дідусь Кенир.

Іван Франко /1856 - 1916/, дуже талановита людина, громадський діяч, науковець /співробітник Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові/, поет, повістяр, дитячий письменник: "Коли ще звірі говорили", "Абу-Касимові капці", "Лис Микита і інші.

Михайло Коцюбинський /1864-1913/, відомий письменник, що також і для дітей написав декілька оповідань: "Ялинка", "Нюрем-бурське яйце", "Харитя" і інші.

Леся Українка /1871 - 1913/, велика громадянка й слазна письменниця, що написала для дітей декілька віршів, "Казку про Оха - чародія", "Біда навчить", "Метелик" і інші.

Олександр Олесь /1874 - 1944/, видатний поет. Збірки віршів для дітей, інсценізації казок.

Чайківський - історичні повісті, Кашенко - історичні повісті, Золотокрилець "Син України".

Зі сучасних визначніші такі дитячі письменники та поети: Наталя Забіла /УРСР/, О.Іваненко /УРСР/, О.Копиленко /УРСР/, Роман Завадович /ЗДПА/, Ганна Черинь /ЗДПА/ і інші.

Дитячі журнали: "Дзвінок" у Львові, "Молода Україна -Київ", "Світ Дитини - Львів", "Дзвіночок" - Львів, "Малі Друзі" -Львів, "Новак" -Аугсбург, і інші.

Найкращі малюнки до дитячих книжок це праці Охріма Судомо-мори /"Байки" Глібова, "Бім-бом, дзелень-бом!", "Весела праця" і т.п. Едварда Козака відомого під скороченим прізвищем ЕКО, "Лис Микита" Франка, "Казка дітям невелика про курчатко й про шуліку".

- Найвидатніші українські мистці: Олекса Новаківський /1872 - / - один з найбільших українських малярів.
- Юрій Нарбут /1886-1920/ славний українських графік, професор і ректор Української Академії Мистецтв у Києві /поштові марки, герби: тризуб, гроші: карбованці, гривні тощо/.
- Василь Кричевський / -1952/, видатний малю, графік, архітект, мистецький керівник при ВУФКУ /Всеукраїнське Фото-Кіно Управління/ - українські історичні фільми.
- Петро Холодний - /1876 - 1930/, міністр освіти УНР, маляр, відомі його вітражі в Успенській церкві у Львові, іконостас, дереворити, ілюстрації тощо.
- Олександр Архипенко /1887/ світової слави різьбар і маляр.

3. Багато дітей приглядалися на сцені до опери-казки "Коза - Дереза", для якої музику написав найбільший український композитор Микола Лисенко /1842 - 1912/.

4. Талановитіші мистці української сцени: Марко Кропивницький 1841-1910/, актор /комік/, режисер, драматург "Невольник"

Михайло Старицький /1840 - 1904/ поет, режисер, найкращий декламатор XIX в., драматург : "Богдан Хмельницький" і інші.

Іван Тобілевич /1845 - 1907/, актор, драматург: "Наймичка", "Бурлака", "Сава Чалий".

Марія Заньковецька /1860 - 1928/ славно акторка.

Володимир Блавацький /1900 - 1953/ видатний актор, режисер.

5. Славні українські танцюристи: Василь Абрамко, Валентина Песляк /ЗДПА/, Оленка Заклинська.

6. Українські співаки, диригенти: Модест Менцинський, тенор, оперовий співак, Сальома Крушельницька, сопрано, світової слави.

Олександр Кошиць /1875-1944/ визначний композитор і диригент київської опери, стояв на чолі "Української Республіканської Капелі" ще під час концертних подорожей по Європі й Америці здобула славу українській пісні.

Хоткевич Гнат /1877/ - бандурист, актор, письменник, /капелябандуристів/.

7. Олександр Довженко /УРСР/ відомий фільмовий актор і талановитий світової слави кіновий режисер /фільми "Звени - слава", "Земля"/.

8. Іван Боберський /1870 - 1941/ - батько українського тіловиховання, довголітній голова "Сокола-Батька" центральній українській тіловиховній організації "Сокіл".

Олександр Гаркавенко, український змагун, що здобув кілька разів світове мистецтво в дужанні у Нью Йорку.

9. Др. Олександр Тисовський /ДРОТ/ - основоположник Українського Пластового Уладу.

10. Народня творчість: вишивки, писанки, килими, різьба, /гуцульський топірць/, посуда, весільні, похоронні й інші обряди, пісні тощо.

11. Український заповідник - "Асканія нова".

12. Українські високі школи, науковці та винахідники. Були в нас університети в Харкові, Києві, Одесі й інших містах України. На еміграції працює /від 1921 р./ Український Вільний Університет /УВУ/. Українські науковці згуртувалися в установах: 1/ Наукове Товариство ім. Т. Шевченка /НТШ/ в Львові, що довгий час діяло під проводом проф. Михайла Грушевського ; 2/ Українська Академія Наук /УАН/ в Києві /1918 р./ Українські вчені опрацювали під проводом др. І. Раковського першу "Українську Загальну Енциклопедію" /УЗЕ/ в 1931 р. та "Енциклопедію Українознавства" в 1950 р.

Загально відомі українські вчені: Федір Вовк /1847-1918/ - антрополог, довголітній професор Високої Школи Антропології в Парижі, відомий по всьому світу своїми дослідженнями.

Іван Горбачевський /1854-1943/, світової слави математик, професор університету в Празі.

Іван Пулюй /1845 - 1918/ - визначний фізик, профе-

сор політехніки в Празі, /дослідник фізичних прикмет газів і електрики, один із предтеч рентгенології/.

Михайло Грушевський /1866 - 1934/, великий патріот, славний історик, перший президент У.Н.Р.

Іван Верхратський /1846-1919/, педагог, природник, знавець комах, особливо метелив.

Володимир Вернадський /1863-1945/ визначний мінералог, /філософ природи й основник біохемії/, перший президент УАН.

Іван Тютківський /1858 - 1930/ геолог і географ, професор київського університету.

Степан Рудницький /1877 - / творець географії України як окремої науки, професор університету в Празі.

Данило Заболотний /1866 - 1929/ світової слави бактеріолог /холера, чума/, президент УАН.

13. Величаві будівлі, пам'ятники тощо: Гетьманська палата в Батурині. Пам'ятник гетьмана Хмельницького в Києві. Дніпрогес /Дні - провська Гідроелектрична станція/ і т.і.

14. Митрополит Андрей гр. Шептицький /1865-1944/, видатний патріот, царський в'язень, меценат української культури, великий приятель українській молоді. /Національний Музей у Львові, табори Сокіл, Остодір іт.д./

ЗАВВАГИ: Цією частиною ми закінчуємо визначування загальних рамок українознавства для новаків, яке охопили ми розділами: 1/ географія, 2/ історія, 3/ культура. Коли Ти приглянешся до 3. розділу, з острахом побачиш ряд більше або менше а то й зовсім невідомих прізвищ та фактів. Та хай Тебе це не лякає. Ти можеш і мушиш сказати дітям багато про речі, події та особи, про які може загаль не знає. Ти мушиш одначе говорити до дитини зрозумілою для неї мовою і про можливі для її зрозуміння навіть наукові факти. Пам'ятай про те, що дитину інтересує звичайно лише одна особливість особи чи явища. Її не цікавить всєбічний розгляд даної особи чи події, що є таке притаманне для юнака чи ст. пластуна. До кожної справи можна підходити з різних точок зору. Може хтонебудь завважити, що н.пр. "Слово о полку Ігоря"

надто тяжке для новаків до першої проби. На нашу думку це прекрасна розповідь для новаків. Передаймо їм зміст подій, а розгляд "Слова", як літературного твору залишимо юнакам чи ст. пластунам. Цим ми досягнемо того, що новак буде знати щонебудь про "Слово о полку Ігоря". Або: може хтось сумніватися чи не зтяжкі для новаків до другої проби поняття: "Острожська Академія", "Острожська Біблія". Визначення поняття академії як найвищої наукової установи в державі чи як високої школи для строго означеної фахової освіти н.пр. Господарська Академія – напевно будуть заважкі для зрозуміння новакими. Та коли Ти навяжеш до розуміння школи дитиною, як школяря початкової школи, а потім піднімешся о один ступінь вище і скажеш щонебудь про учнів середньої школи, а потім про студентів високої школи /Академія, Університет/ – напевно досягнеш своєї мети. Очевидно, що треба перекласти ще якусь гру чи розказати дещо про життя студентів /Сагайдачного й інших/ на тлі мальовничого опису замку в Острозі, а на кінець коротко згадати ще "Острожську Біблію" та Ігана Федоровича. Так досягнеться бажаного нам запізнання новаків з Острогом – визначним осередком української культури. Або: н.пр. до 3-ї проби запізнання новаків з Юрієм Нарбу – том на тлі українського гербу, поштових марок, українських грошей: карбованці, гривні, тощо чи з І. Верхратським на тлі розмови про комахи /мотилі/ – хіба не буде важке.

Важливим є метод! Напевно щось загоруниться у глибинах Твоєї душі, коли усвідомиш собі, що Ти багато з того, про що тут написано, не знаєш. Вірю Тобі. Подані дані – це лише рами, які ми мусимо виповнити змістом. У слід за цим перед н а м и зараз велика робота не лише одиниць, але нас всіх: з б и р а т и м а т е р і я л и про подані особи чи події й перешилати їх до Редакції В.О.Р., якої зазданням буде оформити ці розповіді, гри тощо й видати щось : роді "Молодість славних людей" чи т.п. Та ще раз мусимо підкреслити факт необхідності збірної праці всіх виховниць і виховників. Та на жаль загаль виховників чекає на те, щоб все готувалося від нас, а допомогти нам не дуже то збирається.

Для прикладу: повідомляють нас, що одна сестричка знає гарне оповідання для дітей зі життя У.П.А. На лист, написаний у справі переслання нам тої розповіді для загального використання ми не одержали жодної відповіді від особи, що нам подала ту інформацію. З такою допомогою і співпрацею ми далеко не заїдемо.

Ще декілька заваг: Не подавай новикам поданих дат, що їх поміщено для Твоєї орієнтації щодо часу життя та діяльності даної особи, а що може бути Тобі допоміжним у праці. Постарайся усвідомити собі й зрозуміти ряд понять тому подаємо Тобі декілька визначень понять, які Ти відповідно до розвитку дитини вже напевно поясниш їй, коли в Тебе буде даного поняття.

Культура / = плекання / - в людини: духовий розвиток, стан освіти та звичаїв; у протилежності до "природи" - все вироблене людиною, як суспільною істотою, від примітивних виробів дикунів до продуктів сучасної техніки / "матеріальна культура" / та від тваринного життя до мистецтва, науки, літератури й релігії / "духова культура" /.

Цивілізація = високий ступінь розвитку суспільного життя, головною технічно-культурних улаштувань; матеріальна культура.

Енциклопедія = Книга знання

Братство = товариство, що опікувалося церквою, братчики дбали про порядок у церкві, купували свічки, книги, ікони, збирали гроші на церковні потреби. Крім того братства помагали своїм членам під час хвороби, біди тощо, дбали про освіту, школи, друкарні, лікарні, як н.пр. Ставропігія / = Оборона Хреста / в Львові.

Меценат = захисник і добродій ученик, письменників і мистців.

Драматург = автор твору для сценічного виставлення.

Публіцист = людина, що пише на громадсько-політичні теми.

Графіка = мистецтво рисунка в протилежності до малярства, що орудує краскою.

Вияснення деяких інших понять знайдеш на іншому місці цього числа В.О.Р., а деякі вишукай сам в словнику чужих слів, енциклопедії тощо.

ДО ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ НОВАКІВ У СУЧАСНУ ПОРУ

Що раз частіше зустрічаємо в пресі журливі голоси щодо долі нашої дітвори, яка на наших очах швидко вбирає в себе головно відемні впливи чужини. Турботні заклики бють на сполох, та на жаль без більшого успіху. Стверджують вони загрозливий стін та питають, що діяти, щоб запобігти швидко-наступаючому відчуженню дітвори.

Постараймося проаналізувати наше сучасне положення на еміграції й по освідомленні собі фактичного стану попробуємо знайти вихід зі ситуації в формі конкретних напрямних нашої дії для збереження наших дітей для України.

На рідній землі ми виростили, любуючись красою золото-колосих піль, крутих річок, зелених лісів, кучерявих горбів нашої багатоквітної України. Спів жайворонка, стрибки серен, гри на левадах, шкільні прогулянки, сходини в Народному Домі, колядування, великддне дзвоніння давали нам радість життя. Ми бачили в родині авторитет батька, глибоку віру в Бога, повагу до старших від себе людей, на громадській ниві неструджених працівників Просвіти, молодечих організацій і інших установ. В наших мріях, хоч і невиразно, зарисовувалася Українська Держава, держава, до якої належали наші міста та села враз з нами, їхніми мешканцями.

Та жаклива в бурі й громи хуртовина покотилася по напій землі ... Ми опинилися поза межами України. Чим далше ми віддалялися від рідної землі, тим більше ми бачили нашу велику внутрішню потенціяльну духову силу й технічну нашу відсталість. Це усвідомлення при рівночасному незнанні чужих мов пригнічувало наше почуття моральної вартости нас і наших предків, а з глибин нашої душі щораз сильніше стало відзиватися почуття малоцінности. Зовнішній блеск чужого нам світу зі своїми хмародерами, рухом безлічі авт, телевізійними апаратами тощо, якими його жителі стараються прикрити свою внутрішню

вбогість ще більше затьмарив наш ум. Та цей стан хвилевий. Поволі ми будимося зі сну. Та чи всі? Дехто з нас вже поклонився засобові до життя й прийняв його за мету. Багато з нас живе з дня на день з одним лише бажанням — заробити гроші, купити хату чи кутір, забуваючи про великі завдання, що стоять перед нами. Тому й не дивно, що тривожні сигнали проходять мимо загалу українців, навіть зі закінченою середньою, а то й високою освітою. А тим часом тут-то-там, головно в чужих школах, звертають на себе увагу чужинців, а потім і нашу, наші діти своєю висвкою цінкою в науці. Наші діти, що мало що, а то й зовсім не бачили України, добре почувуються в теперішньому середовищі н.пр. в ЗДПА. На них не тяжить пятно малоцінності. Чужа мова не робить їм жодних труднощів, технічні досягнення для них зовсім природні. Ба щобільше, знання часом декількох мов зароджує в них почуття вищости. Для наших дітей доступні всі різномодні книжки, публичні бібліотеки. Вони мають колосяльні можливості для науки, яких не використовують повністю ні учителі ні батьки.

Так, загал українців криє в собі потенціяльну силу завдяки нашим природнім уздібненням, які не виявляються або марнуються з уваги на деяку духову розхрістаність, невпорядкованість, лінивство і брак державно-громадського виховання чи вироблення. Тому й не диво, що наші діти вибиваються у чужих на перші місця. Наша висвка культура при технічній зацофаності натрапила на чужині на доволі низьку культуру при високому технічному устаткуванні, високій цивілізації. Ми, в яких переважали моральні вартості над технічними, зустрілися з протижехнім явищем і ми стали ні в сих ні в тих ... На акліматизацію потрібно деякого часу.

Яка ж ситуація зараз по наших громадах на чужині? Б а т ь к и у боротьбі за здобуття матеріяльних основ для життя, загал батьків занедбує обов'язок виховання дітей, які часто-густо виростають на вулиці, втягаючи в себе вуличний спосіб поведін-

ки і т.д. Це явище загрозливе, бо воно може довести до втрати авторитету батьків, а згодом, коли батьки не зможуть вміло пристосуватися до існуючих умовин, може нарости прірва між батьками й дітьми, а це знову може довести до швидкої асиміляції з місцевим населенням.

Церква - Впровадження деяких римокатолицьких звичаїв в грекокатолицьких церквах /ЗДПА/, проповіді в англійській мові, надмірний натиск на колекти і т.д. - це все насприч чи сприятиме поглибленню релігійних почувань, а це для нас немаловажне! Ш к о л и - Вивінування парохіяльних шкіл /ЗДПА/ назагал бідне, методи навчання недостатні, зокрема коли говоримо про вивчення релігії. Парохіяльні школи в ЗДПА не все йдуть по лінії інтересів української спільноти. ОБДЛ /Об'єднання Працівників Дитячої Літератури/ обмежилося з уваги на брак відповідних фондів у своїй діяльності лише до видавання в ряди-гади книжечок. Немає можливостей об'єднати працівників дитячої літератури коло журналу, щоб з однієї сторони дати дітворі журнал, а з другої, щоб зобілізувати всі наші сьгоднішні сили, й пляново та скоординовано відповідно до існуючих умовин, вести роботу по лінії збереження української дітвори для України. Журнал "Мій Приятель", видаваний у Канаді не заспокоює духових потреб дитини.

П л а с т - одинока організація, яка займається вихованням дітвори. Та на прелекий жаль загал пластунів не має ще справжнього зрозуміння до новацьких справ, хоя і багате про новацтво деклямує. Новацтво зараз найчисленіший улад Українського Пласту. Для правильного ведення роботи у сучасну пору потрібно в першу чергу добрих виховників та вміло поставленого журналу. Для вишколу виховників уладжуються вишкільні табори. Фреквенція учасників одначе незадовільна, а скільки з них, запитаймо, закінчує вишкіл, докладніше - випотвляє 3-місячний плян праці, щоб виповнити одну з вимог для здо-

буття ступня новацького виховника? Є жертвенні й працьовиті виховники й їх дедалі багато. Та варто б знати чи кожний новацький виховник здає собі справу з важливості праці на відтинку новаків у сучасну пору. Чи виховники добре спостерегають дітей, стараються їх зрозуміти й задовольняють їхні зацікавлення; чи в випадку своїх браків працюють над собою, щоб свої знання поширити, а в дальшому стараються знайти відповідь на ставлені новаками запитання, чи обмінюються досвідом на сторінках В.О.Р. Справа новацького журналу сьогодні не представляється світло, бо не має достатніх фондів на це. Прикро стверджувати це. На мою думку ми легко могли б видати журнал, якщо б ми скоординували свою видавничу діяльність.

Для наших виховників ми виготовили напрямні виховної діяльності в Правильнику УПН. Мої спостереження говорять, що мало подати до відома напрямні діяльності. Тому я хочу з іншої точки зору підійти до питання виховання новаків у сучасну пору.

Зіставляючи вище сказане, що відноситься до нашої спадщини, з якою ми виїхали з рідних земель і нові, й різноманітні умови, серед яких ми, розпорошені майже по всіх континентах землі, знайшлися, як також досягнення науково-дослідного світу, що сугерують нам думку про нову, атомову добу в розвитку людської спільноти, мусимо собі отверто сказати, що сьогоднішня наша дійсність вимагає визначити собі наші, виготовлений під кутом майбутнього, ПЛАН ВИХОВНОЇ АКЦІЇ на чужині. Зараз потрібно поробити якнайскоріше заходи, щоб:

1/. зберегти й розвивати високоякісні первні української духовності, які є своєрідні й визначають характер і український стиль на базі високоеморальних, притаманних для українців, вартостей;

2/. Реалізувати нашу мету — вирощувати наших малюків по лінії національного й державно-громадянського виховання в аспекті побудови, а згідом розвивання Української Держави пляхом створення великої, духовної спільноти дітей, розкинутих по всіх континентах

Землі, відповідного виховання, метою якого повинна бути високоякісна, новітня, одуховлена людина.

3/. Повести наше виховання продуманим і пляновим пляхом, по рейках:

а/ створення є д н о с т и виховного фронту: батьки, священники, школа, Пласт, роблячи всі заходи на те, щоб ми /батьки, українські священники, українські вчителі, пл. виховники/ залишилися а в т о р и т е т о м для наших дітей;

б/ зорганізування високовартісного у к р а ї н с ь к о - г о с е р е д о в и щ а на місцях поселення, в якому дитина могла б заспокоїти всі свої заінтересування, одержати відповіді на по-змосі всі питання від н а ш и х, не чужих виховників, в якому дитина добре почувалась би, за яким дитина тужила б. Основою високовартісного українського середовища містить стати поєднання українських духових вартостей з головню матеріяльними цінностями, переважно технічного порядку довкілля до світу в одне ціле, а це уможливить дітям бачити українців не як людей відсталих, а як людей, що навіть переважають у дечому докільля. Це запобіжить можливість прірви між батьками й дітьми та пвидкому відчуженню з підсвідомим намаганням уподібнитися лише до докільля;

в/ поглиблення та поширення з м і с т у нашої роботи головню по лінії українознавства й заінтересування досягненнями сучасної науки та гинаходів з очевидним залишенням як основи кристалізування характеру;

г/ з м і н и м е т о д у роботи, відповідного для дотичного середовища, в якому наші діти перебувають.

Насувається питання, чи це є можливе до зреалізування.

По - н о є м у т а к ! Передумови:

1/ усвідомлення собі загрози зі сторони чужини;
2/ поведення відповідної акції серед батьків, священників і українського громадянства;

3/ добра воля і справжнє творче бажання пластунів, батьків, священників, учителів реалізувати ідею збереження української

дітвори для України. А тоді щойно буде можливий до здійснення вище згаданий план. Тоді УПН, маючи добрих виховників, журнал для новаків, достатню фінансову базу йтиме не піщаними стежками, а твердими плями зніматиметься вгору, щоб виконати свій обов'язок супроти Бога й України.

Т. ОАМОТУЛКА

ДБАЙМО ПРО УКРАЇНСЬКУ КНИЖКУ НАШИМ НОВАЧАТАМ!

Чомусь так часто доводиться нам чути дивні питання із уст наших новачат: "Чи Святий Юрій — то такий український Рой Роджерс на коні?"

"А хто був сильніших: Тарзан чи Богдан Хмельницький?" і такі подібні. Відповідаємо на ті питання, як вмімо, на кожному кроці підчеркаємо вищість всього, що наше, але вкінці доводиться нам спитати самих себе: "Звідки беруться такі питання у наших дітей?"

Беруться вони із того, що наші діти щораз то більше зачитуються у чужій літературі, головно в т.зв. "коміксах" та поволі починають вrostати у світ, що там зображений. Зайво і згадувати, що світ цей ніяк не відповідає ідеалам, що їх ми хочемо вщипити дітям у Пласті. Там на кожному кроці прославляють грубу фізичну силу, підступ, злочин, а нехтують поняттям чесности, лицарськості, що якраз і повинні творити весь зміст життя новака. Та це ще не все лихо: вростаючи у чужий світ, дитина тим самим відчужується від всього, що своє, а це для нас найгрізніше!

І тому такі, на перший погляд лиш шмішні та недоречні питання новаків нехай стануть нам поштовхом, щоб застановитися глибше, як нам, сестричкам та братчикам із цим лихом боротися.

В першу чергу — наше завдання, відтягнути дітей від читання коміквів. Це можна зробити легко, поки воно ще не надто закорінене. Пізніше, коли дитина вже привикне до сприймання всього, що

читає, якраз у такій формі, як це подають комікси важко буде її від того відтягнути. Звичайно, що проста заборона може лиш збільшити зацікавлення у дітей цими речами. Та вже коли краще ділає, коли сестричка чи братчик, побачивши в новацьких руках комікса, просто скаже, що він поганий, що образки негарні, що той чи інший "герой" так поступає, як новак напевно ніколи не поступав би. Погляд братчика чи сестрички, і то власне особливо, коли він "оригінальний" — та відбігає від того загального, що знають всі, має між дітьми величезну повагу. Новак тішить, що він почув від братчика якусь таку правду, що її інші не знають, та буде нею на кожному кроці хвалитися. А це вже основний крок до того, щоб у рої витворилася загальна атмосфера ворожості до коміксів, і тоді новаки залюбки самі будуть їх "викоріювати". Не треба хіба й згадувати, що комікс в руках виховника заперечував би все, що він сказав, та знищив би всі його, такі квнечні тепер, намагання,

Та мало викорінити комікс. Цим частинно віддалимо дитину від впливів чужого світу. Але це ще не все. Наше завдання — і це ми всюди підчеркаємо — не забороняти дитині, а більше давати. Так і тут, треба нам дати щось свого, що зблизило б дитину до нашого, тепер так далекого світу.

Це буде без сумніву — українська книжка. Про роздобування книжок ми вже згадуємо в цьому числі ВОР. А тепер подумаємо про щось ще: як роздобувши цю книжку, подамо її новакові чи новаці. Здається, це справа легка, та може надто самозрозуміла, але у практиці побачимо багато перешкод. Перше — нерозуміння і таке, що новаки, особливо молодші, не вміють навіть читати по — українськи. Це явище таки вже дуже сумне і треба йому якось зарадити. Звичайно, не промінемо можливості, щоб поговорити із батьками новака та звернути їм увагу, що дитина в цьому відбігає від рівня рая. Майже у всіх більших українських осередках є українські доповнюючі школи чи курси, на які варто звернути батькам увагу, а коли їх нема, можна порадити батькам вчити дитину дома чи підібрати інструктора.

Самих же дітей можна теж дуже вдало заохотити до цього діла

Особливо молодшим напевно подобається гра із розпізнаванням українських букв, витятих із барвного паперу, чи шукання їх, похованих у домівці та опісля украдання слів із них /хто більше слів уложить із визначеної кількості букв./ Можна теж припняти кожному новакові одну букву до рукава, а тоді один має уставити їх у ряді так, щоб букви разом дали якесь слово. Коли бачимо, що новаки вже знають читати та писати, можна вимагати, щоб предмети, скажیم у грі Кіма - записували. Писані накази чи доручення /очевидно-десь дуже таємничо заховані, і треба їх шукати/ - теж подобаються новакам. Це звичайно, лиш приклади. Помислова сестричка чи братчик напевно зуміють уложити багато більше гор на цій самій онові. Ціль: щоб новаки зрозуміли, що вміти читати по-українськи - це гордість доброго новака, а хто цього не вміє, не може виграти гри.

Та це ще не кінець у труднодах, що їх доводиться нам побороти. Вже саме запам'ятання букв та вищчення, як їх складати в слова - це не легка праця для новака. Та щойно після цього приходить друга стадія: новак мусить перейти від того, що вміє складати букви, пізнавати читати і тілитися, що вже кожна буква йому знайма, до того, що не звертає уваги на букви, а на зміст книжки. Цей перехід нелегкий, та ми теж можемо його упростити, коли наприклад немо розказувати якесь оповідання, перестанемо в якомусь цікавому місці, та дамо новакам книжку, щоб дальше там читали. Тоді, мабуть, цікавість переможе і новаки займуться змістом. Коли бачимо, що новаки вже опановують читання, можемо улаштувати гри, в яких новак має, наприклад, вичислити, які книжки читав, або сестричка викликає назви поодиноких книжок, а ті, що її читали, голосяться. Цікава історія, коли то новаки стають поодинокими книжками, та кожний розказує, про що то він може новакам сказати та просить його пильно читати. Інсценізація спільно прочитаного теж дуже заохотить новаків до дальшого читання. Ідеалом в атмосфера між дітьми в рої, де прочитання кожної нової книжки свважається - свого роду "геройством", де між дітьми, зовсім невимушено, розмова сходить сама собою на прочитане, де діти

радо міняються книжками. Тоді вже неважко буде і заохотити новачат, щоб постарали собі свою власну роєву чи гніздову бібліотеку.

Якось завжди так бувало, що в важких для нашого народу часах якраз книги відігравали першорядну роль у відродженні національних поєвань, у мобілізуванні народніх сил до нового чину. Не слід нам отже поминати книжок, як виховного засобу для новаків, коли йде така напружена боротьба за те, щоб вратувати їх перед впливом чужини та виплекати у їх серцях любов до далекої Батьківщини.

Одно важне: Ми не маємо завдання вчити дітей читати та писати по-українськи. Ми маємо лип нашими, пластовими засобами, дати дитині до зрозуміння, що це вміння річ необхідна, і належить до обов'язкових прикмет доброго новака. Ми не будемо вчити — а лиш захопимо дітей українською книжкою, вкажемо дітям на це джерело справжніх наших власних вартостей.

ЛІСОВА МАВКА

В Е Л И К И Й В І З

У ясну, зоряну ніч видно сім великих зірок укупі. Ті зірки звуться "Великий Віз": чотири зірки — коліщата, а три інші то зігнений "дипель". Біля середньої зірки ще є маленька зірочка. Її зовуть Собачкою. Про той зоряний Віз розказують таке:

Давне-давню колись на землі була страшенна засуха: повисихали всі річки, струмки, колодязі, позасихали дерева, куці, трава й умирали від жаги люди та тварини.

Раз ніччю з дому вийшла дівчинка й пішла з ківшиком шукати води для своєї хворої матері. Ніде не нашла води і, стомившись, лягла в полі на траву та й заснула. Коли ж дівчинка прокинулася і взялася за ківшик, то мало не вихлюпнула з його води. Ківшик

був повніський чистої, свіжої водиці. Зраділа дівчинка, хотіла напитися та згадала про те, що може вже більше не дістане води для матері, й побігла із ківшиком до дому. Вона так поспішлася, що не запримітила під ногами й собачати, спотикнулася об нього та й випустила з рук ківшик.

Злякалася дівчинка: думала, що розлила воду, але ж ні, ківшик рівнєсенюк стояв на своєму денці й уся вода була в ньому ціла. Тоді вона налила на долоню води й дала собачаті напитися. Вно випило та й повеселішало.

Коли дівчинка знову взялася за ківшик, він з деревляного зробився срібним.

Дівчинка принесла ківшик до дому й подяла матері. Мати сказала: "Мені однаково вмирати, пий краще сама" — і віддала ківшик дівчинці. І в ту мить ківшик із срібного зробився золотим.

Тоді дівчинка, яка не мала вже більше змоги терпіти жаги, хотіла вже напитися, як раптом у хату ввійшов подорожній і попросив в'яди. Дівчинка проковтнула слину й подала подорож — ньому ківшик. І нагло з ківшика вискочило сім величезних брилянтів, а потім полилася з його струмочком чиста, свіжа вода. А сім брилянтів полетіли все вище та вище, і злетіли вони на небо й стали сузір'ям, що зветься Великий Віз.

О. Білоусенко

ЧУМАЦЬКИЙ ШЛЯХ /Українська легенда/

Тисячі козаків, невільників-українців довгі роки мучились в тяжкій турецькій неволі, приковані до весел на галерах /суднах/ та на інших важких роботах.

Молилися невільники до Святої Діви, Покровительки українського народу, плакали й благали Її, щоб допомогла вернутися додому, "на тихі води, на ясні зорі..."

Молилися також за них товариші в Січовій Церкві Святої Покрови, молилися за них ридаючи їхні матері, жінки, сестри, діти.

Іноді щастило тим невільникам визволитися і втекти додому. А тоді йшли вони суходолом по Балканському півострові головно вночі, ховаючись у день по лісах та ярах, щоб турки їх не піймали, бо зловленим утікачам вони виколювали очі. А в ночі втікачі знаходили дорогу по зорях, по тій зоряній мряковині, що простяглася на небі з південного заходу на північний схід, тобто якраз із Царгороду в Україну.

І вірили вони, що то — Мати Божа — зібрала всі сльози невільників та їх родин і з тих сліз настелила їм **показаний шлях**.

Чумаки ходили в Крим і теж робили мандрівки здебільша в ночі, холодком, щоб менше втомлялися боли. А в день попасали їх і самі спочивали. Ото ж і вони орієнтувались по світлій мряці, по "Чумацькому шляху".

Л Ю Д С Ь К Е Т І Л О

Посварилися між собою частини людського тіла й відмовилися від роботи.

— Ми не хочемо, не хочемо носити на собі всього чоло — віка — сказали ноги.

— Ми не будемо робити — сказали руки.

— А я, мимрив рот — заперестав жувати їжу для плунка.

О, він такий пан, лежить собі та гріється, а ти тут для нього гризи та жуй.

— Ми не хочемо бути сторожами, — сказали очі — не хочемо дивитись.

Вуха відмовились слухати, а ніс не захотів нюхати. Язик перестав повертатися.

Так одна за одною частини тіла людини перестали робити й допомагати одна одній.

Людина захворіла, всі частини тіла ослабли, а тіло саме стало худнути й сохнути.

Зрозуміли тоді частини тіла, що не гарно сваритись, що треба допомагати одне одному. Всі разом узялися до роботи, знову поздоровіли, а чоловік одужав.

ГУТІРКА про ЯЩУРІВ

"ОЧАЙДУШКИ" поїхали зі сестричкою на прогулянку за місто. Вже там у лісі й відпочили і їли, і гри грали, а опісля кожний міг робити, що хотів. Хто кидав мячем, хто скакав через пнурок, а Утя бігала поміж дерева та шукала щонайкращих квіток, щоб їх засушити та вліпити у рєєву хроніку. Так вона відбігла трохи дальше за дерева — та нараз чогось дуже крикнула, аж всі налякалися. Сестричка була миттю біля неї, а за сестричкою цілий рій, бо може якраз Уті трапилось щось злого, та треба її рятувати. Та злого мабуть і нічого не трапилось, тільки Утя тувалася з плачем до сестрички та розказувала, що ~~оф~~-там-о щось таке страшне та велике лізло простісінько до неї. І хай сестричка туди не йде, бо воно могло б і сестричці щось злого зробити.

Але сестричка пішла, а за нею цілий рій, хоч не одній серденько зі страху товклося, а за всіма навіть Утя!

І всі разом побачили на пеньку — маленьку ящірку. Утя вже знов хотіла від неї втікати, але сестричка просто підійшла до пенька та — взяла ящірку і поклала її легенько собі на руку. Ящірка сиділа так тихенько та так цікаво дивилася чорними, блискучими очками, що чомусь навіть всі забули її боятися.

-Ну що, Утю, спитала сестричка - , чи оце той страшний звір, що ліз проти тебе?

Утя трошки почервоніла і пепнула: "Так", а тоді вже цілий рій почав говорити:

- Проду сестрички, та це ж нема чого боятися!

- Та воно таке маленьке, таке ввлене!

- Та воно нічого злого не зробить!

- Воно називається ящірка! Я таку в книці бачила!

- А Утя казала, що воно таке велике - велике!

- А воно маленьке, і певно ніколи не буде більше!

Деж може бути ящірка велика!

- О, це вже не так - перервала сестричка, - Чи чули ви про таких великих ящірок, що живуть у гарячих краях у ріках?

- Про кроводилів?

- Так, добре Мотрусю. А ще колись дуже-дуже давно, то й на нашій землі, в Україні жили такі велитенські ящурі...

- А які великі?

- Деякі були і такі, як велика, кілька поверхова каменниця. Один слід їх ноги був такий великий, що в ньому могла б кожна із вас зовсім добре сховатися.

- Ой, аж такі великі?

- А прошу нам щось про них розказати!

- Добре, ходім на полянку, де ми багалися, то я вам розкажу.

Всі посідали кругом сестрички, а ящірку поклали на камінчик, проти сонця, бо ящірка любить вигріватися. І тоді сестричка почала розказувати:

- Було це дуже, дуже давно, міліони років тому. Тоді на нашій землі було ще так гаряче, як тепер хіба десь в Африці, в гарячих краях. Тоді то жили на нашій землі отакі велитенські ящурі. Були такі, як наші теперішні ящірки, були й інші. Одні з них пливали в воді, та трохи скидалися

на риби, бо мали плавці замість ніг. Інші знов мали тверді панцирі, так, як сьогодні черепахи, а кругом панциря ще гострі колючки. Деякі мали знов вздовж хребта такий неначе гребінь із твердих рогових плиток. Інші мали один або й два роги на голові, а деякі й на носі так, як сьогодні носороги, що їх ми бачили у звіринці. А були ще й такі, що мали крила та могли літати.

— Так, як пташки?

— Так, тільки, що вони не мали пер на крилах, а їх крила були подібні долиличих, були такі лип оболонки поміж кістками.

— А вони людям нічого не робили?

— Тоді ще й людей на світі не було. Та й то, ці ящурі навіть і іним звірям ніякого лиха не робили, бо звичайно їли лип рослини.

— А прошу сестрички, а як сестричка знає, як вони виглядали, коли ще тді людей не було і ніхто їх не бачив?

— Звичайно, що живих їх ніхто не бачив, але сьогодні ще не раз знаходять їх кості, що залипилися в землі, а часто й цілих таких звірів, закаменілих у скалах.

— А як вони закаменіли?

А от так: гинув такий звір та падав на землю, а опісля не раз море заливало ту частину землі та наносило на нього багато-багато намулу. З часом море відпливало, намул тверднув та змінився в скалу, а з ним разом і ящур. І тепер не раз, коли ріка розмиє скалу, чи то скала звітріє та обсунеться, тоді вчені не раз знаходять кості таких звірів чи то й цілих їх. Не раз найдуть лип одну-дві кістки, але з цього вони вміють теж вже пізнати, як цей звір виглядав та коли жив. Такі кістки беруть тоді до музею.

— О, я знаю, ми були з мамою в музею недавно!

— Прошу сестрички, хай вона не перепкоджусь! Ну і що там з ними роблять?

— Там їх чистять докладно із репток скали чи піску, відрисовують чи то фотографують та описують, як вони виглядали, та тоді виставляють в музеї, щоб всі могли подивитися.

- Пропу сестрички, то як я буду велика, то я буду таких звірів на Україні відкопувати!

- А чому б то ні! От в Англії була така одна дівчинка, що вже змалку дукала тих звірів. Вона жила зі своїм батьком над морем, та жили із того, що збирали мупельки зчерепашок та продавали їх приїзжим гостям. Так от вона, коли збирала мупельки, нероз натрапила на такі залипки звірів, і цікаво їй біло знайти їх це більн. Так вона й почала їх дальше пукати, а було їх там на щастя багато, а коли виросла, то тільки й цим займалася.

- А ми хочемо дуже такого звіря хоч на образку побачити!

- А я б його до роєвої хрвніки дала - дуже несміло просила Утя ...

- Добре, погодилася сестричка: я на чергові сходици принесу тобі книжку про тих ящурів, то собі відрисуєш...

Та тепер нам вже час іти домів...

- Пропу сестрички, а деж наша ящїрка?

Але ящїрка вже давно скористала, що новачки так пильно слухали як сестричка говорила, та пугнула в ліс ...

Сестричка ЛЕСЯ

ДАВНІ, ДАВНІ ЧАСИ ...

Ми всі любили дуже дядька Кліма. Він мелкав сам в невеличкому домі серед старого саду. Довкола дому росли старі липи, а далі витоптана стежка провадила до малого озерця. Дядько Клим був великий любитель і знавець природи. Як тільки настане весна дядько Клим вже пригтовляється до дороги. Ціле літо робить далекі прогульки в грри, ліси, а як прийде осїнь він вертається знову до малого дшмику в саді й тоді то ми бігли до него, щоб почути цікаві повідання про життя звітів, птиц і рослин ...

Сьогодні він обіцяв нам розповісти про давні, давні часи, про дерева велетні, про перших звірів, які проживали на наших землях. Ми посїдали на м'якому килимі, дядько Клим докинув дроб

до кам'яної печі, бухнуло полум'я і теплом погіяло по кімнаті.

— Скажіть нам, дядьку Климе, чи це правда, що земля наші була колись мов розжарена куля? — запитав малий Богдан.

— Правду кажеш Богдане! Давно, давно, багато мільйонів років тому наші земля була вогненною кулею, всі метали й каміння, які творили її цілість були розтоплені на плин, або були в виді газу. У найдавніші часи землі не було жодного життя на ній, бо вона була за гаряча й кожна жива істота мусіла би там згинути. Потім земля остигла, вода скроплювалася, опадала в океани, моря, озера й ріки. В водах появилися перші живі істоти, по яких залишилися дуже малі сліди.

— А як виглядали дерева в цей час?

— Над берегами великих, чи малих збірників води почали виростати ліси. Це були велетенські дерева. Чи знаєте, як виглядають папороті? Сьогодні це дрібна, широколиста, зелена рослина. Але у давню давнину це були велетенські деревисті папороті, які росли, росли й ніхто їх не стинав. Вони від старости літ падали на землю, вітер і вода наносили на них пісок і намул, які покривали їх, на них виростали другі дерева такої ж або подібної породи й знову гинули таким самим способом. Минули літа, багато мільйонів літ і ті загинені ліси принесли Україні чорне золото. Завдяки цьому цілий донецький басейн має величезні поклади кам'яного вугілля. Ліси ті твррили непроходимі гущі, який вже сьогодні майже ніде не зустрічаємо.

Ми сиділи заслужані в оповідання дядька Кліма й не завважили, що на дворі великими каплями падав дощ. Осінні листки змочені холодним дощем вдаряли об шиби подовгастих вікон. Дядько Клім поглянув на вікна й сказав.

— Бачу, що це не можете йти додому тому розкажу вам про тварини, які тдді жили. Це були звірі — велитні. Називалися: дінозаври, іхтіозаври, бронтозаври, стиракозаври, стегозаври, тиранозаври і ін.

— Дядьку Климе, а що означають ті назви? спитав малий Івась, який сидів у куточку спокійно, наче б не брав участі в розмові.

— От бачите — продовжа далі дядько Клим. ДІНОЗАВР означає страшний ящур, ІХТІОЗАВР — це риба-ящур. Всі ті перші звірі жили на тих місцях, де були буйні рослини. Близько води. Деякі з них живилися травою, рослинами, інші їли м'ясо й були хижаками. Ті, що живилися травою були лагідні, а через свою надзвичайну величину й тяжкість тіла — ліниві й неповоротні. Любили сидіти по саму шию занурені в воду, а шию витягали тільки тоді коли були голодні, щоб зірвати листки з дерев. Ті, що живилися м'ясом мусіли пукати дбичі, були рухливіші й звинніші, нападали на менших від себе звірів й пожирали їх. Перші звірі жили великими громадами. Деякі з них не були більші як 3 стопи, а інші знов були велитенські, бо довжина їх сягала 80 стіг або більше, а важили 40 — 50 тон. Ті звірі-велитні жили на протязі 150 мільйонів літ, а сьогодні вже є 60 мільйонів літ від того часу, як вони загинули. Деякі звірі з породи дінозаврів зносили яйця, а доказом цього є знайдені скам'янілі яйця і в'їлках і печерах.

— Дядьку Климче, а звідки люди знають, що такі звірі жили, як це було так багато років тому?

— В цілму світі й в Україні було й є багато учених дослідників геологів н.пр. проф. Тутківський Павло, що займалися й займаються розкопками землі, скель, печер. Там знаходять поодинокі кістки, або й цілі кістяки таких звірів, скам'янілі цілі звірята, їх відбиту шкіру, чи панцирну луску. Вони це все збирають, досліджують, описують, а ми потім читаємо — чимось й так довідуємося, що діялося в давніх, давніх часах.

— А як виглядав такий бронтозавр?

— БРОНТОЗАВР це один із найбільших перших звірів. Він мав грубі, неначк у слона, ноги, закінчені грубими пальцями. Тулуб короткий, грубий, а зате шия довжезна, витягнена, груба, тонка біля голови й закінчена малою, плоскою головою

ящірки. Великий грубий хвіст робив бронтозавра тяжким і неворотнім. Тіло покрите було темно сірою нерівною твердою шкірою. Бронтозаври доходили до 80 стіп довжини й важили 40-50 тон. Живилися рослинами й залюбки сиділи в воді.

- Як виглядали ТИРАНОЗАВРИ, дядьку Климе?

- Подібні до бронтозаврів. Децо короткі, бо 50 стіп довгі, а 20 високі. Це порода великого ящура-хижака, який в разі голоду нападав на інші звірі й пожирав їх. Ноги їх були закінчені гострими кігтями, але тільки дві ноги служили їм до ходження, дві передні були занеділі й служили до притримування поживи, зате грубий, тяжкий хвіст не раз ставав їм в пригоді. На ньому тиранозавр опирав своє тіло під час відпочинку, або вдаряв противника під час двббою. На короткій, грубій шиї була осаджена голова великої ящірки зі сильними гостро озубленими щокми. СТЕГОНОЗАВР це також один із тодіпніх велитнів, що мав дуже дивний вигляд. На зігнутому луковатому хребті були кістяні плити неначе великі загострені листки і там були найменші, на середині хребта великі, а при кінці тулуба знову малі. Хвіст був закінчений кістяними спицями, які служили йому як оборона перед напасником.

І це були СТИРАКОЗАВРИ, які були подібні децо до слона, тільки горіпня щелепа була загнута неначе дзьоб в долину, а зараз же над нею був острій ріг, звернений до гори.

Було ще багато, багато інших звірів, але вони вже всі загинули. Земля змінила свій вигляд, температура змінилася, повисихали багна, змінилися рослини, вся та порода звірів не могла втриматися при житті.

На дворі перестав падати дощ. Великий місяць заглянув у подовгасті вікна, ми попрацали дядька Клима, подякували за його оповідання і розійшлися домів.

Михайло КОЦЮБИНСЬКИЙ

НЮРЕНБЕРЗЬКЕ ЯЙЦЕ

Мабуть усі ви, діточки, бачили годинник; можете дізнатись, глянувши на його — чи вдень, чи вночі — котра година, можете почислити кожну хвилину. А було колись так, що люди не знали, як рахувати час. Розрізняли лише весну, літо, осінь та зиму, а добу ділили на день та ніч. У літній ясний день, коли сонечко весело сяє на небі — пізнавали люди, яка пора; але вночі або в глуху осінь не вміли дати собі ради. Не раз і не два думали люди над тим, як запобігти лихові. Та якое нічого путнього не вигадали. Один англійський король звелів наробити однакових каганців, розчислити, скільки їх може згоріти в добу, і відтак, засвітуючи один за другим, рахувати час. Але на такий дорогий годинник могли спромогтись лише король та багатирі. Треба було, щоб каганці горіли безперестанку, щоб і вдень і вночі чоловік доглядав їх та засвічував новий, скоро догорит один. Багато було клопоту з тою вигадкою. Опісля видумали люди піцаний годинник. Брали дві скляні пляшечки з вузькими пийками, насипали одну дрібненьким піском і злучали їх пийками до купи так, що пісок міг пересипатися з одної пляшечки до другої. Скоро лип пісок з верхньої пляшечки пересиплеться в нижню — перевертають її догори денцем, і пісок знов сиплеться, як досі. Недоробий і дуже простий такий годинник, але й з ним чимало мороки, — раз-у-раз треба назирати за ним. Напоследок винайшли дзигарі вежові. Хто й як перший вигадав це диво — невідомо. Кажуть, начебто араби перші вміли робити дзигарі і що арабський каліф Гарун-аль-Рашид року 807 прислав дзигара в дарунок французькому королеві Карлу Великому.

Тодішні дзигарі не дзвонили й не мали маятника. Маятник приробили аж у XVII віці. Тоді також поділили годину на 60 хвилин, а хвилину на 60 секунд. У великій пригоді стали людям дзигарі. Але їх можна було бачити лиш на балтах королівських та князів-

ських замків. Мандрівник не міг користатися з них, бо були дуждорові й важкі. Про бідних людей годі й казати: вони мусіли вдовольнятися пмміччю сонця, котре однаково світить і багатим і бідним.

Довго, дуже це довго треба було працювати, щоб вимислити годинник, вигідніший та дешевший, щоб усі люди могли користати з нього.

На початку XVI віку в городі Нюренберзі проживав один мідник — Петро Гельє. Старість білим волосом припоропила його голову, але він не згортав рук, не кидав праці. Всі мали його за чесного чоловіка та доброго робітника. Опріч свого ремесла, Петро Гельє кохався в механіці. Раз якось навіщався до нього один італієць, з котрим Гельє, мандруючи, познайомився в Фльоренції. Від того часу старий мідник кинув своє ремесло, цілими днями читав книжки, рисував і вираховував всілякі труби та коліщатка.

Жінка Гельє та двоє дорослих синів його не могли збагнути, чому такий працюючий чоловік кинув роботу, і від світання до смеркання корили та лаяли його. Не витримав старий Гельє і, кинувши власну оселю, перебрався до своєї заміжньої дочки. Добра дочка дуже любила свого батька, захистила його і, хоч сама була вбога, усе рбила, щоб заспокоїти його старість. На лихо, чоловік її, краєць, був страшенно цікавий і відтоді, як старий тесть оселився в його хаті, — і на хвилину не має спокою. Цікавий краєць не знав механіки, і всякі коліщатка та труби, коло яких разу-раз порався Петро Гельє, видавались йому чимсь незвичайним, дивовижним. Він слідив очима за кожним кроком тестя.

Одного дня старий мідник пішов до міста, забувши зачинити свою хату. Краєць падався до тестьової кімнати, радий, що може заспокоїти свою цікавість. Здивований, майже з страхом роздивлявся він по кімнаті, оглядав кожний кусочок дроту, міді, заліза... Усе видавалось йому незвичайним. Аж ось межі всілякими інструментами вглядів він кругленьку, невеличку птучку, котра то дивно стукотіла і сичала. Спершу подумав він, що то йому почулося. Вхопив машинку в руки, приклав до одного вуха — стукотить; приклав до дру-

гого — не вгаває. Холодний піт обілляв бідного крапця. Йому видалось, що в тій малвнській птуці сидить нечиста сила, і, недовго думавши, зо всієї сили кинув нею об стіну, а сам, не озираючись, вибіг з кімнати, хрестячись та читаючи молитву.

— От воно що! — думав він. — От чого коханий тесть зачинається в хаті, ховається від людей! Недарма ж жінка та діти вигнали тебе з хати! Спізнався з чортом і зачинив його в мавинці! Годі! Не хочу жити під одним дахом з чортякою! Ще, борони Боже, на суд потягнуть!...

Вернувшись додому й побачивши, що його праця попсована, старий Петро аж за голову взявся з туги. Стільки праці, стільки часу пропало марно! А тут ще дурний зять кричить, що не хоче жити в одній хаті з чортом. Нещасний Гельє зв'язав у вузлик своє майно і вибіг з хати на вулицю.

Тяжко йому було. Він думав:

— Я старий, немічний ... Прийде незабаром смерть і разом зо мною покладе в димовину і мою думку ... І я не зроблю людям того добра, яке можу зробити. А тут ще ніхто не йме мені віри, всі цураються мене, мов божевільного. Що мені робити, бідному, на світі? ... Ось що зроблю: піду до судді, попрошу його, щоб замкнув мене в тюрму. Там уже ніхто не перешкоджатиме мені.

Так подумав та й пішов до судді.

Суддя тількищо скінчив свою роботу й хотів обідати. Побачивши нового прохача, він дуже здивувався.

— Добродію! — сказав Гельє, — зробіть мені велику ласку: звеліть мене ув'язнити.

Почувши таке дивне прохання, суддя здивувався ще більше: він подумав, що старий збожевів, і пильно глянув на нього.

— Чого ж тобі так забажалося тюрми — спитав він.

— Я бачите, мушу скінчити одну дуже важну роботу, та, на лихо, не можу знайти затишного куточка, щоб мені не перешкоджали. В тюрмі напевно ніхто не перешкоджавиме мені.

Даремно силкувався суддя упевнити старого механіка, що в тюрмі не так то вже добре, щоб туди проситись. Гельє так благав його, що

суддя звелів ув'язнити його. Дуже зацікавив суддю старий Петро. Щоб дізнатися про нього ще більше, суддя пішов до його жінки й почав розпитувати її про чоловіка.

— Мій чоловік божевільний, — відказала жінка, — він закинув роботу, цілими днями пораяється з книжками та всякою дурницею.

І сини не боронили батька. Тоді суддя звернувся до дочки та зятя. Зять назвав тестя божевільним і казав, що він запродав душу нечистій силі. Бідна дочка плакала, боронила батька, як уміла, але її ніхто не слухав.

Повірів суддя, що Гельє справді божевільний, і звелів усім родичам Петра зібратися, щоб при них випитати його і вже напевне впевнитися, що він божевільний.

У визначений день зібралися у суді всі родичі Петра Гельє. Послали в тюрму за ним і незабаром привели його.

Він увійшов до зали в повагою. Очі його дивились ясно та розумно. Лице сяяло тихою радістю. В руці тримав він невелику птучку, схожу на яйце, в котрій щось стукотіло.

— Панове судді, — сказав Петро, — от, чого мені так бажалося дістатись до тюрми! Ми з моїм приятелем — італійцем — довго вчили механіки, довго розкидали розумом та роздивлялись, як зроблені дзигарі на баптах, і нарешті самі наважились зробити такий годинник, тільки маленький. Приятель мій постачав мені книжки, радив де в чому, а я взявся до роботи. Змовились ми мовчати, і нікому й не натявати про нашу роботу, бо знали, що без глузування не обійдеться. Окрім цього в Нюрнберзі чимало добрих механіків, і я боявся показувати свою роботу, щоб хто часом не скористався моєю думкою, наче своєю. Тепер, коли моя праця скінчена, — не маю з чим таїтись.

З цими словами він показав машинку. То був годинник або нюрнберзьке яйце. Так назвали його, бо був схожий на яйце. Всі судді і хто лиш був у залі, з зачудованням дивились на годинник Петра Гельє, а він кожному розказував, як годинник зроблений.

Жінка та сини засоромились і почали перепропускати старого,

дочка плакала з радощів, а зять переконався, що в машинці нема нечистої сили.

Скоро звістка про новий годинник розійшлась по цілому Нюренберзі, почали всі поважати мідника Гельє.

Григорій СТЕЦЕНКО

Т А Н К І С Т И

Війна відкотилась вже далеко від міста, а на асфальтовому пішомуході, біля зламаної стовпа ліхтарні, лишився повз. З лівого боку суворо-похмурої башти, де блищить застеклене вікно перископа, маячить, схожа на кленовий лист, діра. Це рана в залізі. Сюди поцілило стрільно, пропекло товсту броню, вибухло в бапти і повз загорівся. І стоїть він на вулиці, як пам'ятка жорстовий бій. Від дощів поржавіли гусениці, порепалась гума на котках, тільки дуло гармати по-давньому погрозило і хижо дивиться у вікно Тарасової кімнати. І почування таке, ніби гармата ось-ось вистрелить. Але Тарас вже нічого не боїться, бо звичайно. Сам він вже нараз з хлопцями їхньої вулиці залазив у повз, оглядав механізми і знає — машина без танкістів мертва.

Але чи це так, чи правда, що повз мертвий? Від якогось часу по місту пішла чутка, ніби повз вночі оживає і рухається по брушованих вулицях. Тарас сам знає, що це нісенітниця, або просто вигадка. Але все ж таки це цікаво. Чи справді повз оживає?

Вчора вечором Тарас вертався додому від Богдана і коли проходив попри повз, на власну вуха почув, як заграла сирена і танк здригнувся та ніби троха проповз по пішомуході. Переляканий Тарас спинився, приглянувся, але нічого більше не чув і не бачив. Танк по давньому стояв біля зламаної стовпа ліхтарні. Чи то причулось, чи привиділось Тарасові? Хто — зна! Тільки прийшов він додому, повечеряв, ліг у ліжку, та заснути ніяк не міг. Все думав і думав. Що ж воно за історія така? Лежав у ліжку, прислухався, дивився у вікно. В цю пору зійшов місяць і срібним сяйвом залив всю кімнату. Десь продзвенів пізній трамвай, загонисто проспівав над кварталами фабричний гудок і знову в місті запанувала тиша. Тихо-

тихо довкола. Тарас думав.

Коли це враз під вікнами — гуп, гуп, гуп! — чиїсь тяжкі кривки. Тарас миттю схопився на ноги, підбіг до вікна і глянув на вулицю. Те, що він там побачив, застало його здригнутись, а серце захвилювало. До танка підійшли три постаті. Тарас пізнав в них танкістів. Були у просторих чорних одягах, зі шкіряними рубчастими шоломами на головах.

І Тарас нап так задивився, що забув і про сон, і про місяць, і про все, про все на світі. А танкісти полізли в повз і почали там щось лагодити. Тарас почув пісню, а потім дзенькнув і яскраво вулицею протягнулось проміння рефлекторів. На вулиці стало ясно як вдень.

Коли це бачить Тарас, до танка з усіх усюдів побігла дівора. Ось хромоногий Ромко. Йому трамвай покалічив ногу. Він необережний, чіплявся на ходу. А ось друг Тараса, Богдан Бойко. Це винахідник. Він дома змонтував паровий млин, який меле кукурузу і збіжжя. А оце підскакує, як кангур, біловолосий Степан Гурський. Та дивись, дивись — всі хлопці й дівчата сюди збігаються. І Тарас далі не роздумував. Напвидку одягнувся і вискочив на вулицю.

— А гей, Тарасе! Ти теж з нами? — привітав його появу Богданко. Тарас зрадів, підбіг до танка, протиснувся наперед і став між Богданом і Степаном Гурським. У відкритому передньому люку танка Тарас побачив маленького, зате верткого танкіста. Він порався біля керми.

З башти визирнув другий блідолиций танкіст і звернувся до першого:

— Макаре, там, мабуть, карбуратор занечистився, ану перевір...

— Наказ, перевірити карбуратор! — повторив перший танкіст і спритно вискочив з танка.

Той у башті — начальник танка, а цей — механік, водій машини, ніби пофер — поясник Степан Гурський.

Водій машини підійшов до задньої частини танка, відкрив ключами залізні дверцята і всі побачили там мотор.

— Мотор — це серце машини, — сказав, усміхаючись до

дітвори, водій танка. — А оце карбуратор, — показав він на мідну пляшку, яку відкрутив від мотора і розібрав.

— В карбураторі бензина змішується з повітрям, і йде до мотора. Там цю мішанину стискають толоки і вона підпалюється електричними іскорками, що їх витворює динамомашини. Розпорошена бензина вибухає, рухає толоки й мотор оживає. Мотор працює і рухає через різні коліщата всю машину...

— Гей, друже, не мудруй, — звернувся до водія машини третій, досі не бачений танкіст, що допіру виліз із бапти. У бапті він наставляв гармату, переглядав різне приладдя до стріляння, бо він на — чальник бапти, або, як це його називають — стрілець. Підчас бою начальник танка командує всією обслугою, водій машини править танком, а стрілець цілиться і стріляє...

Водій машини весело засміявся, закінчив прочитати карбуратор, прикрутив його і, зачинивши дверцята, сів на своє місце спереду танка. Стрілець, висвкий юнак з каптановим чубом на широкому чолі, оглянув і протер дило гармати.

— Все готове до бою! — сповістив він.

У відкритому люку бапти з'явився начальник машини. В його руках були синьо-жовті прапорці. Він махав ними, як птиця крилами, і гукав до дітвори:

— Гей, козаки, нумо до бою! Тарас Шевчук, Степан Гурький і Богдан Бойко залазьте в повз! Та мерцій!

Діти не вірили своїм вухам. Тарас стояв нерухожо. Та його отямили друзі.

— Сідай, не затримуй, ну, чого ж ти?

— Давай, давай, пвидше!!

Під дружні вигуки хлопці спішно залізли в танк і почули команду блідого начальника:

— Гей, водію, заводь машину!

На цю команду водій натиснув гудзик і враз ритмічно заклеоктіло серце машини — мотор. Танк здригнувся, гусениці заляцали по бруку, танк з'їхав з пішоходу і поповз вздовж вулиці.

Радоцям хлопців не було меж. Вони пильно приглядалися до роботи обслуги, а водій спритно керував і проникливим зором дивився вперед. Мимо танка бігли ліхтарні, блискали вікна домів, чорніли перевулки, мерехтіли стовбурі каптанів.

Водій увімкнув другу, потім третю пвидкість і танк вже не повз, а летів стрімголов зі пвидкістю шестидесяти кілометрів на годину. Під танком ступоніла земля...

І враз вулиця розступилася і випустила повз на околицю в степ. Машина збарила ходу, переповзла через колоди дерев, з розгону стрибнула через рів, забрила в брудний потік і, перебрівши його, падалася вгору, вгору, вгору. Мотор розпивався від натуги. А хлопці притислись один до одного і, затамувавши віддих, дивилися вперед.

І ось танк видерся на гору і помчав навпростець полем через рілля до лісу. На рілі танк коливався, як корабель на морських хвилях — вниз-вверх, вниз-вверх. Хлопців трясло та вони не боялись. В небі хмарилося. І місяць на ту пору зайшов кудись за сосни, але від рефlectorів танка було видно, ніби вдень. Нараз рілля скінчилася і танк викотився на край лісу. Маячили дерева — дуби, сисни, клени. Танк заїхав в гущавину, а далі дороги немає. Що робити? Що?

— Гей, тримайтеся, хлопці, — гукнув начальник і танк з розгону врізався в стовбур товстої сосни і одним махом звалив її на землю. Під гусеницями затріщали гілки, а волучі голки посипались через люк в обличчя хлопцям.

— Ой, мамо, — затулився рукою Степан Гурський.

— Ну, й вояк, голок соснових боїться, — сміявся стрілець, — а як посиплються кулі, що ти тоді робитимеш?

— Тодія буду вже дорослий і буду танкістом, а тепер я ще малий, учуся, — відповів Степан, пукаючи захисту у Богдана і Тараса. Та Богдан і Тарас тільки засоромилимь за свого товариша і ні мур-мур...

— Стій! — наказав начальник. Водій натисну гальму і танк миттю застиг на місці.

— З машини! — почувся новий наказ начальника. Водій, стрілець і хлопці вискочили і стали попереду танка.

— Ну, а тепер, — скаав начальник, — водій і стрілець відпочинуть, а наші хлопці-запоріжці заступлять обслугу. Тарас буде начальником танка, Богдан водієм, а Степан стрільцем. Танкісти

мусять знати, що танк, або повз це опанцирений моторовий віз. Танки бувають різних родів: танкетки, тобто маленькі танки-карлики служать для розвідки. Є танкетки амфібії, що ідуть по землі і плывуть по воді. Для того, щоб танк у воді не тонув, а плыв, у нього є окремі поплавки і гребуни. Танки посуваються на залізних гусеницях. Є танки швидкохідні, які скидають гусениці і просуються на гумових колесах. Начальник танка на хвилину замовк, підійшов до хлопців, привітливо потис їм руки і на дорогу сказав:

— Ну, в тепер молода обслуга виконає бойове завдання. За оцим лісом причаївся наш ворог. Його треба знищити. Він загрожує нашому місту. Отже в машину!

Юні танкісти швидко опинилися на своїх місцях. Богдан, який до того вивчав мотор, дав хід машині і танк посунув просто по лісу. Степан зарядив гармату, налагодив кулемета. А Тарас пильно придивлявся до фронту і давав команду.

Так їхали довго-довго. Аж ось нараз між деревами Тарас помітив ворожі большевицькі танки. Вони скупчилися біля стовбурів і чекали на сигнал.

— Вогонь! — дав команду Тарас. Він почував в собі неабияку силу і був бадьоро настроєний. "Мусимо знищити ворога" — думав він собі. Степан націлився і стрельнув. По лісу рознісся грохот вибуху. Стрільно поцілило. Ворожий танк шкеребетом полетів в повітря, земля стала навдивби і в небо піднялася чорна хмара диму. Цього пострілу було досить, щоб ворог почав панічно відступати. Заучерявилась між деревами курява. В очах потемніло. Стріли падали один за одним. А Тарас командував: — Вогонь, вогонь!

І знову стріл, і знову стріл, і знов ...

— Гей, стрільче ставай, вже до школи час! Тарас розкрис очі. Над ним стояла мати і любо посміхалася. — вже час до школи, — повторила вона.

Здивовано розглядаючись по кімнаті, Тарас швидко, по-військовому стрибнув з ліжка і почав одягатися. Визирнув у вікно. А на піпоході біля зламаної ліхтарні по давньому

АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА

Побудження новака до творчості й зацікавлення знаннями — це незвичайно важлива напрямна для сучасної нашої виховної праці з нашими малятами. Для розв'язки цих питань незвичайної ваги є психологічний фактор.

Духове обличчя дитини в п'ятирічному віці /7-11 р.з./ звернене в напрямі зовнішнього світу. Багатостороннє зацікавлення, бажання здобувати світ, його досліджувати, захоплення колекціонерством, гін до майстрування тощо, — це особливості згаданого віку. То ж створймо такі передумови для дитини, в яких вона могла б пізнати все, що може зрозуміти. Даймо можливість дитині виявитися, даймо змогу уявити індивідуальні здібності. Розбурхаймо дитячу уяву й повернім її хід на творчий плях, який в майбутньому мав би довести до відкриття це невідомих тайн природи, до винахідливості тощо. Хай пізнання явищ природи й здобутків цивілізації допоможе дітям в їхньому спінанні по плях за підбій вершин світу. Коли в новака виникне зацікавлення пізнати довкілля, піддержуймо його несвідоме хотіння пізнавати, працювати над собою, даваймо побудження до нових пукань, до видержливості в його праці.

Хай нас не здержує факт може й наших небагатих відомостей з обсягу науки. Ці браки кожний з нас при добрій волі й послідовній праці над собою може вирішити. Хай нас не спиняє загальне твердження про складність і трудність згаданих питань. Ми можемо дуже багато розказати новачатам про різні справи, коли ми користуватимемо відповідним методом. Ми мусимо усвідомити собі, що нам не вільно бути відсталими в той час, коли сучасна хвилина вимагає змін у вихованні дітей, зокрема в методиці та змістовому засягу виховної роботи.

Передумовою нашого успіху — ясність думки й виразність дії. У першу чергу нам треба здати собі справу з того, що хочемо прогести з дітьми. То ж коли ми говоримо про науку та цивілізаційні надбання, виразно окреслім і визначім собі важливість поняття. Перш за все усвідомім собі, що таке наука.

Президент каліфорнійського технологічного інституту, д-р філ. Л. А. ДюБрідж завважує, що трагедією модерного "наукового віку" є те, що багато людей не знає, що таке наука. Чи справді так є? Згідно з його твердженням чи мало людей уважає, що знання — це атомові бомби, радар, телевізія, міжпланетарні ракети тощо. Та так не є. Всі ці предмети є продуктом науки. А наука — це сукупність знань про природу, які людина збирала продовж довгих віків. Помислові люде використали ці знання для сконструювання ряду ужиткових предметів, щоб зробити собі й людям життя вигіднішим, приємнішим. Д-р ДюБрідж називає цих людей /інженерів і т.д./, що використовують знання для винаходів різних ужиткових предметів "технологами", а не науковцями. Для ясності порушеного питання візьмим для прикладу атомову бомбу. Сьогоднішні конструктори атомових бомб по майже пів столітті використали наукові факти, що їх відкрили Бекерель /1890/, Радефорд /1900/ з обсягу т.зв. ядрової /нуклеарної/ фізики.

Вияснення ряду питань і понять знаходимо в праці д-ра І.Раковського: "Новий світогляд сьогочасної науки" /1947/, який в розділі "ЩО ТАКЕ НАУКА" — пише так:

"Отак, від коли людина появилася на цьому світі вона змагає до правдивого пізнання всіх творів і проявів природи і всього того, що є і що діється на цьому світі. З часом назбиралося багато такого знання, що поширювалося з уст до уст та передавалося з батьків на дітей. Після довгих віків таким пізнанням, почали займатися особливолюбиві люди, знавці і дослідники знання, що з винаходом письма почали списувати це своє знання і так утримувати та передавати його для вжитку грядучим поколінням. Згадані знавці, яких вже старинні греки дуже панували і називали "філософами", себто приятелями і любителями мудрости, послуговувалися зразу тільки своїми зміслами і своїм власним розумом та з часом, вони придумують різні засоби й способи для цього, щоби докладніше й ліпше спостерігати це, що треба пізнати, а також і перевіряти, чи дотичні спостереження і погляди не помилкові, а згідні з дійсністю. Задля цього люди придумали ваги, міри, тепломіри /термометри/, тискоміри /барометри/, побільшуючі скла, дрібновиди /мікроскопи/, далековиди /телескопи/ та безліч інших усяких приладів, при допомозі яких

спостерігання людськими зміслами доводять до незвичайної доскона-
лості.

Крім цих засобів, люди з часом придумали ще **рідні** способи для здобуття бажаного знання. Найзвичайнішим таким способом є **д о с в і д /експеримент/**, себто, наопрне, а розмислом відпо-
відно двконе повторення дяної прояви, з метою докладно пізна-
ти причини її повстання, її перехід та закони, по яким вона від-
бувається. Такими споообами і засобами людське знання збагачу -
ється і видосквналюється більше і більше.

Н а у к а, це є людське знання здобуте і здобуване без упину
споконвічним, нестримним змаганням людини до пізнання **п р а в-
д и**. Пізнати всю справжню дійсність, і всі закони, які кермують
цілим всесвітом— це її найвище завдання.

Наук є дуже багато і є різні способи їх укладу і поділу від-
повідно до предмету, яким вони займаються — та ми не можемо зай-
матися тут тим питанням і тільки коротко приглянемося основним
здобуткам тих наук, які мають вирішній вплив на утворення нау-
кового світогляду. Такими важними для нас науками є перш за все:

х е м і я, наука про речовини, а яких утворене все, що іс-
нує на цьому світі, а є "матеріальне";

а с т р о н о м і я, наука про всесвітні теори природи: Сон-
це, Місяць, зірки, комети, метеори й ін.

г е о л о г і я, наука про напу Землю;

б і о л о г і я, наука про життя в природі, з окрема:

б о т а н і к а, що займається рослинами,

з о о л о г і я, що досліджує тварини та

а н т р о п о л о г і я, наука про людину, вкінці:

ф і з и к а, наука про т.зв. фізичні прояви природи та її
загальні закони."

Використовуючи наукові дослідни винахідники принесли для люд-
ства чималі дари в ділянці технічно-культурних уладжень. Слухання
та бачення на віддаль, літання, просвітлювання людини тощо — це
все великі досягнення людського ума. Здобутки техніки приносять
нам охорву від небезпек природи: спеки, холоду, голоду, зараз,
загроз зі стррони тваринного світу, приносять нам покрацання на-
пого життя-буття. Чи ж саме ця самооборона не є достатньою апри-

чиною, щоб ми цікавилися наукою і винаходами, щоб цю галузь людської творчості розвивати. Та не лише це. Ми, які хочемо називатися культурними людьми мусимо мати сяке-таке знання того, що довкруги нас діється.

Ото ж перед нами, виховниками, стоїть відкрите питання популяризації знань і винаходів серед юнацтва, щоб уже з дитячих років промощувати вихованкам шлях до вершин людського духа. Ми відповіли собі на питання, чому треба би було нам попірювати знання серед юнацтва. Насувається чергове питання, чи можна це робити з дітьми?

Знання дитячої душі потверджує необхідність популяризації знань у відповідній для дітей формі й відповідному обсязі. Перед нами черговий запит, що з ділянки знань і винаходів повинні ми попірювати серед дітвори. Це питання вимагає докладнішого й обпирнішого обговорення. Неможливо мені зараз назвати всі ті відомості з хемії, фізики, астрономії, геології, біології чи з ділянки винаходів, про які ми можемо з новачатами говорити. Сподіюсь, що чергові випуски журналу принесуть відповідь на поставлене питання.

Та в цьому цілому комплексі питань чи не найважливіше питання м е т о д у. Коли Ти будеш робити сухо досвіди й учасливи новаків це супрвідним сухим "рефератом" на ту чи іншу тему з ділянки знань чи винаходів, завалиш всі свої намагання зацікавити новаків знаннями. Я часто підкреслюю факт з дитячої психології, що зацікавлення дітей ідуть вширину а не вглибину. Не є завданням виховника дати вичерпні інформації. Ні! Нашим завданням є лише звернути увагу на найважливіше зі згаданих ділянок і дати по-зможі відповідь на поставлені новачком запити. Це є трудно. Бо запити бувають несподівані, нераз вимагають докладніших відомостей з даної ділянки знань. Та цього також не треба лякатися. Знаєш — добре. А не знаєш — розпитай, пошукай і скажи новачкові на черговій зустрічі. Важливе, щоб Ти підходив по-дитячому до популяризації науки, а не по сухо-науковому наукового дослідника.

Для попірювання знань чи пізнання і розуміння винаходів ми користуватися мемо ігровим і розповідним методом, чи то буде в час підготовки до новацьких вмілостей, чи під час ведення сходин чи інших занять з новачками.

Розповіді, "наукові забави", "наукові птучки", прості досліди, колекціонерство, майстрування, відвідування музеїв, планетаріїв тощо — це засоби втягання дітей на шлях пізнання природи та культурно — технічних уладжень.

Врешті залишається до порушення це одне питання. У зв'язку з поширюванням знань і винаходів у нашій роботі з дітьми треба підкреслювати факт, що ми, українці, брали й беремо участь у пуканнях за тайнами природи, в опануванні сил природи, в працях гурта винахідників. Ми мусимо звертати увагу на те, що українці зробили в згаданих ділянках. А в цьому відношенні ми не є бідні. Вобк, Горбачевський, Пулюй, Вернадський, Сікорський, Заболотний, Богомолець /праці над продовженням людського життя/ і т.д., і т.д. — це прізвища відомі в світі, які говорять про наш вклад до скарбниці науки, — надбання цілого людства. Я вірю, що в нових умовах нашого життя зяляться нові українські наукові сили, нові винахідники, що про них заговорить увесь світ. Нашим завданням є шляхом виховання і спрямування виродувати кандидатів на цих передових людей світу.

СаТе.

ПАРОВА МАШИНА

Ви не раз приглядалися до "парової машини" от хочби поїзду, де одна машина з задимленим комином тягне багато возів! "Сила" її дуже велика.

Якже ж це діється, що пара може порупувати такі великі машини?

Треба вам знати, що впродовж довгих років люди нічого не знали про такі парові машини. Англієць В А Т — перший впав на думку, використати пару для виконання праці. Раз варив він учайнику воду на чай і коли вода вже зварилася — накривка почала підноситися й опадати! Ват зацікавився тим явищем ближче. Узяв залізну рурку-циліндер, наляв трохи води, до циліндра dopasував щільний толлок та почав ogrівати циліндер. Коли вода стала кипіти, — толлок почав поволі підноситися вгору!

— Це пара мусить підносити толлок у гору! — вакликав радісно Ват. — Витворена пара побільпила свій обем, і не може зміститися в такому малому циліндрі. Тим то й мусить зайняти більше простору! А що толлок запирає їй дорогу — тому вона "випропує" його й він рад-не-рад мусить усунутися!

Вже все розумію! Тепер удається мені придумати машину, що її порупуватиме пара.

Л І Т А К

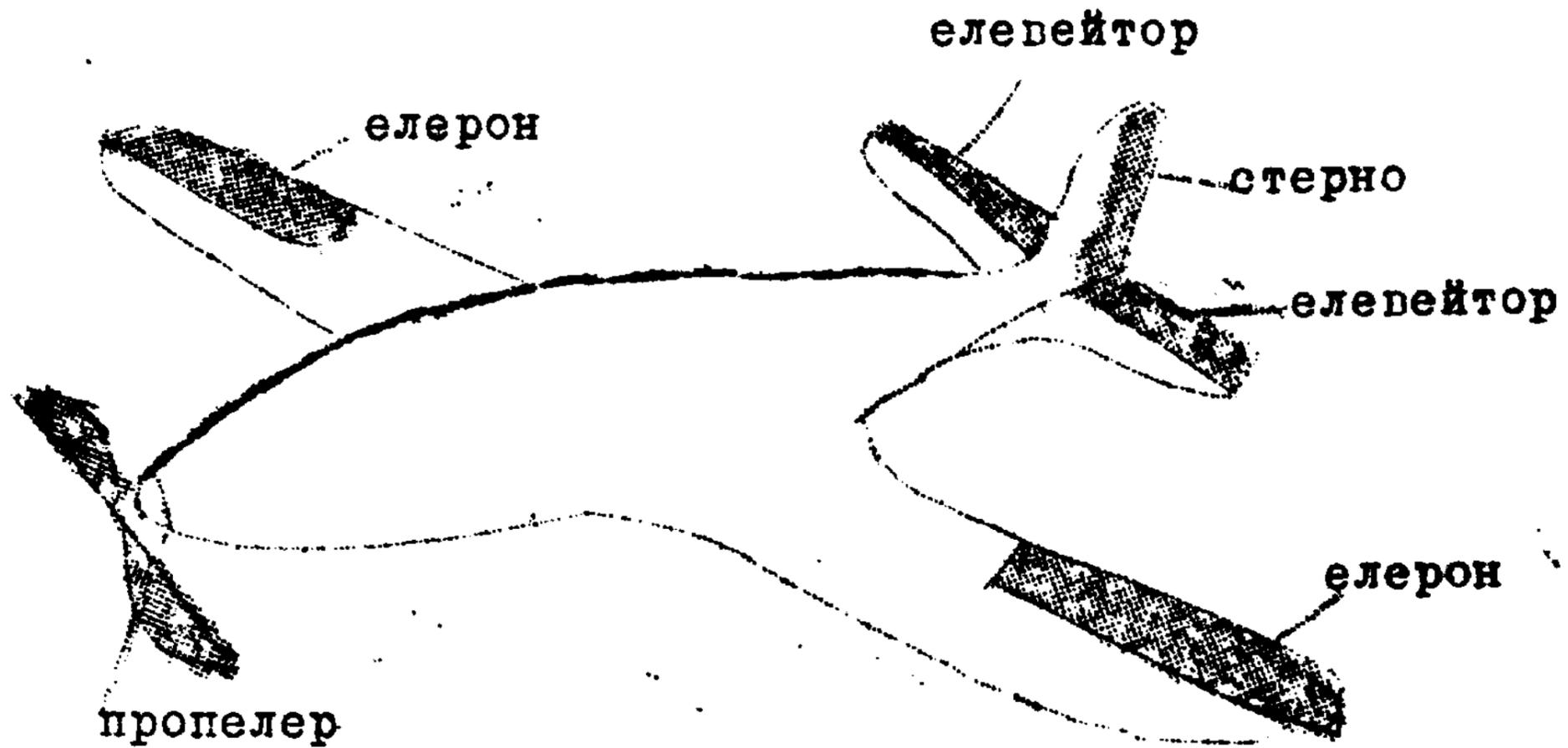
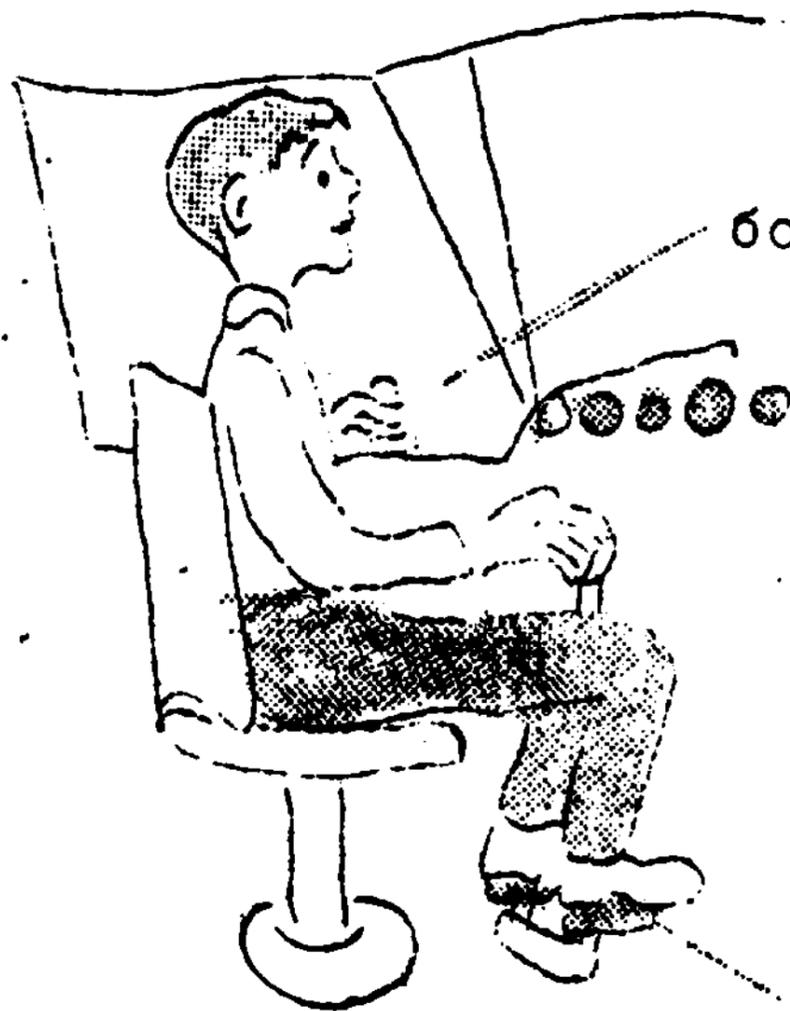

Рис. 1.

Вид літака зверху.

бокова керма з лівої сторони кабіни, сполучена з машиною літака. Нею літун нормує швидкість літака.

височинне стерно, сполучене з елевейторами, рухомими частинами хвоста. Коли літун потягне височинне стерно дозаду — елевейтори обнижуються, а ніс літака підноситься вгору. Коли ж літун посуне стерно допереду елевейтори підносять хвіст угору, а ніс повертається вниз.

педали — сполучені з хвостом. Їх натискає пілот, коли хоче повернути літак вправо або вліво.

Рис. 2.
Кабіна

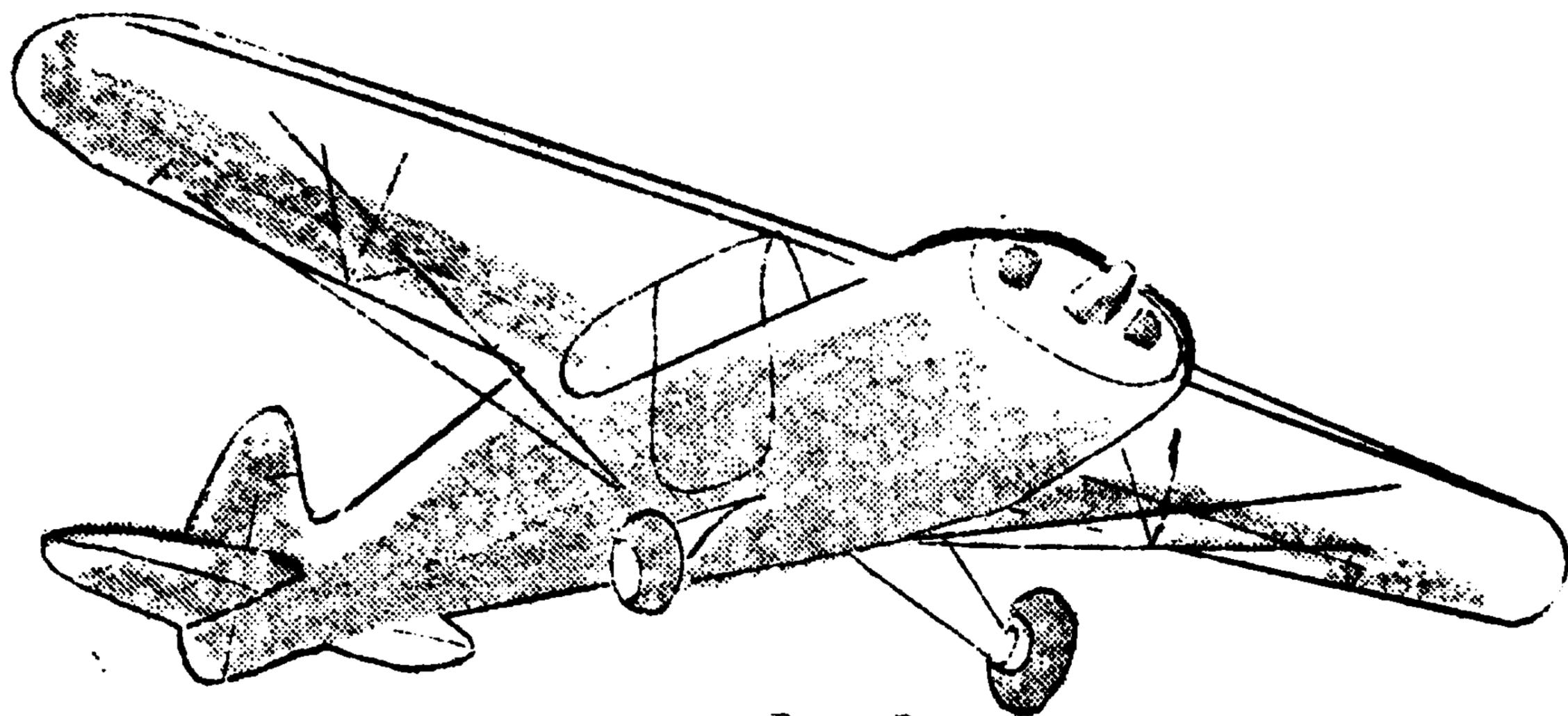

Рис. 3.

Вид літака знизу

Попробуйте пересезти щонебудь цим моторовим чодном.

/Из Игрового комплексу "Чорноморець" / Ю.К.

Рис. 1.

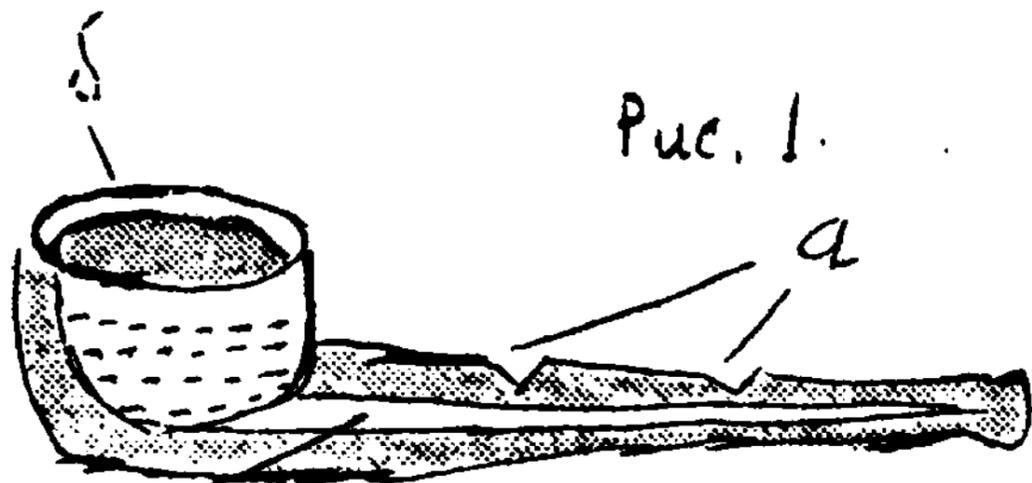

Рис. 2.

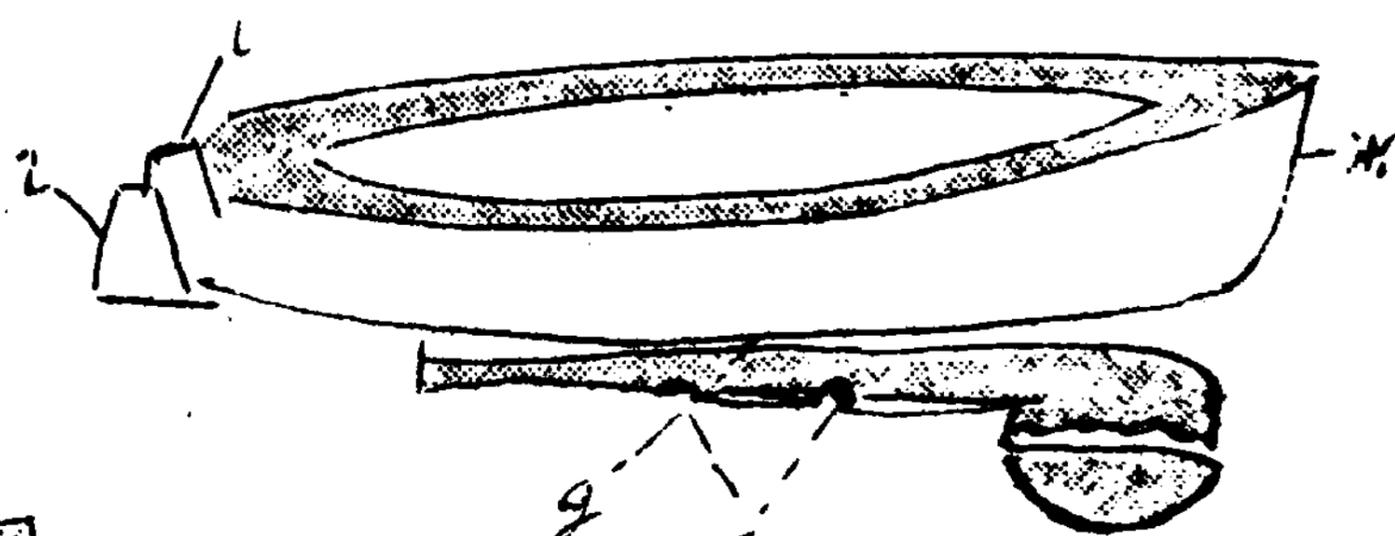
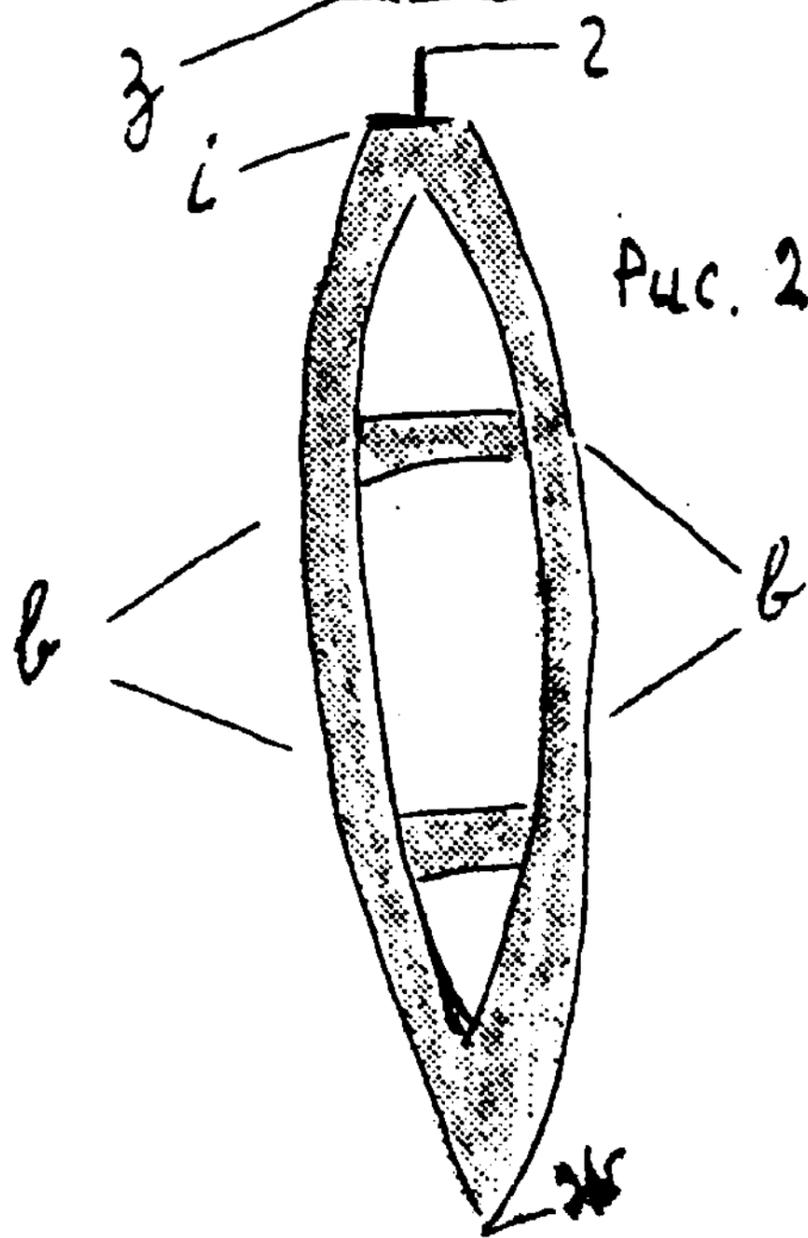

Рис. 4.

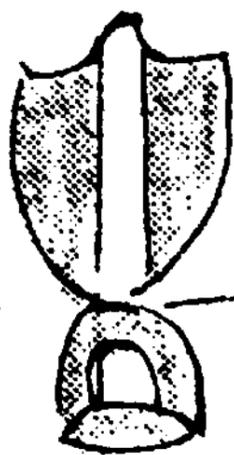

Рис. 3.

БУДУЄМО ЛІТАК
/ Забава зі співами /

Початок забави: Один з хлопців виходить перед гурт дітей і співає:

Станьте, діти, всі ось так —
То збудуємо літак:
Ой так, так! Ой так, так!
То збудуємо літак

. - .
.
.-.-.-.
.-.-.-.

Будова літака: Кадровб дітака творить ряд дітей, які стають гусаком, одні за другими, почавши від найвищого ростом до найменшого. На кадовб літака потрібно не менше як 8 дітей. При кінці ряду стає по обох боках двоє дітей як хвіст. По обох бвках кадовба, зпереду стає в двох рядах по двоє дітей, які творять крила літака. На переді літака, двоє дітей, взявшись за руки, творять "пропелер". Як уже літак готовий, діти, в уставленій позиції, співають:

Вже пропелер фуркотить,
Літак знісся і летить:
Ой так, так! Фуркотить!
Літак знісся і летить.

А в погідну, ясну днину
Летимо ми в Україну;
Ой так так, в ясну дину
Летимо ми в Україну.

Пропелери на переді починають крутитися то в один то другий бік посуваючись вперед. Діти кладуть руки /задні передним/ на рамена, та пчинають хід на місці. "Крила" розводять руки вбік. Всі співають даліше:

Вже піднявсь він так високо,
Що землі не бачить око;
Ой так, так! так високо,
Що землі не бачить око.

Діти правою рукою вказують до гори, а відтак в долину, притім по-

чинають хід рівним, пвним кроком вперед себе співаючи:

Зникли людські всі оселі,
Діти раді і вєселі;
Ой так, так! Ой так, так!
Діти раді і веселі.

Діти дивляться вдолину, відтак плещуть в долоні

Перед ним вже ясний шлях,
Летить літак наче птах;
Ой так, так! ясний шлях,
Летить літак наче птах.

Діти кладуть праву руку над чоло та дивляться наперед себе вдале
Відтак всі наслідують руками лет птаха.

Мчить стрілою у простори,
Понад степи, ліси, гори;
Ой так, так! у простори,
Понад степи, ліси, гори.

Приспішують хід в звичайній поставі.

Ось і море вже минає
Тай до мети долітає;
Ой так, так! вже минає
Тай до мети долітає.

Ідуть далше скорою ходою, співаючи:

За часок — ось вже мета!
Гляньте! Земленська свята!
Ой так, так! вже мета,
Гляньте! Земленька свята.

Звільняють хід та вказують руками вперед себе

Рідні лани, рідні поля,
Тут нам життя, тут нам воля;
Ой так, так! рідні поля;
Тут нам життя, тут нам воля.

Стають на місця:

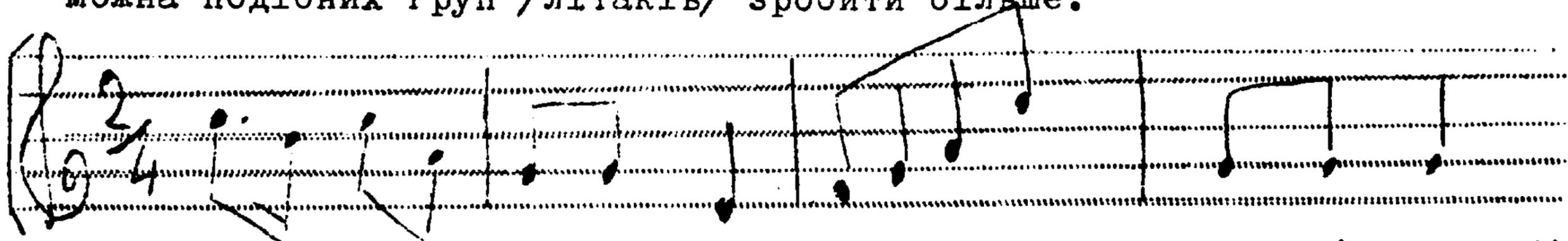
Діти дуже всі зраділи, -
Слава! Слава! ..загуділи;
Ой так, так! всі зраділи
Слава, Слава! загуділи.

Всі весело підстрибують на місці та плещуть в долоні:

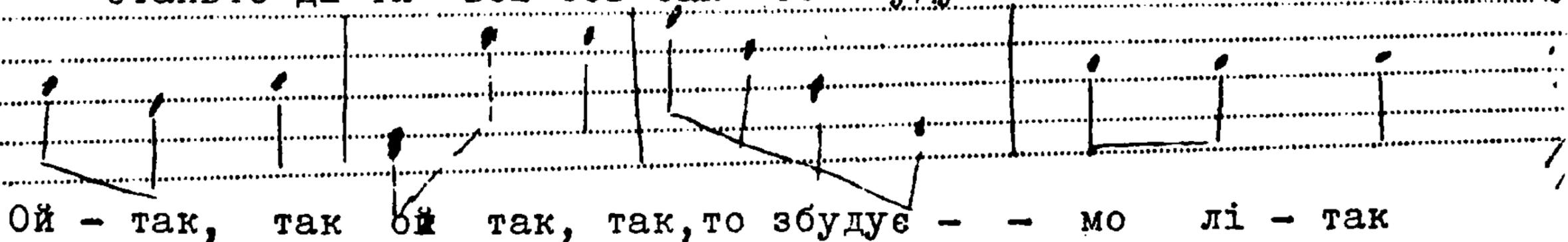
Позлітали з літака,
Та скочили гопака -
Ой так, так! Ой так, так!
Всі скочили гопака!

Тепер діти творять одно або два колеса і танцюють гопака.

ЗАМІТКА: Цю забаву можна переводити в просторій залі, або на площі на вільному повітрі? Коли є більше учасників забави тоді можна подібних груп /літаків/ зробити більше.

Станьте ді-ти всі ось так то збуду-є - - - мо лі-так

Ой - так, так ой так, так, то збудує - - мо лі - так

КНИЖКОВИЙ К І И

Положи на столі 6 – 9 книжок так, щоб видні були їх назви. Новаки стараються запам'ятати ці назви підчас 2-хвилинного приглядання до них; Потім записати.

Гра для рою старших новаків.

ВІЗИТІВКИ

Кожний новак даного рою одержує карточки, на кожній виразно написані прізвища гетьманів /гл. УКРАЇНОЗНАВСТВО ВОР ч. 6./.

На гасло укладуть візитівки гетьманів у хронологічному порядку. Хто найскоріш уложить виграє.

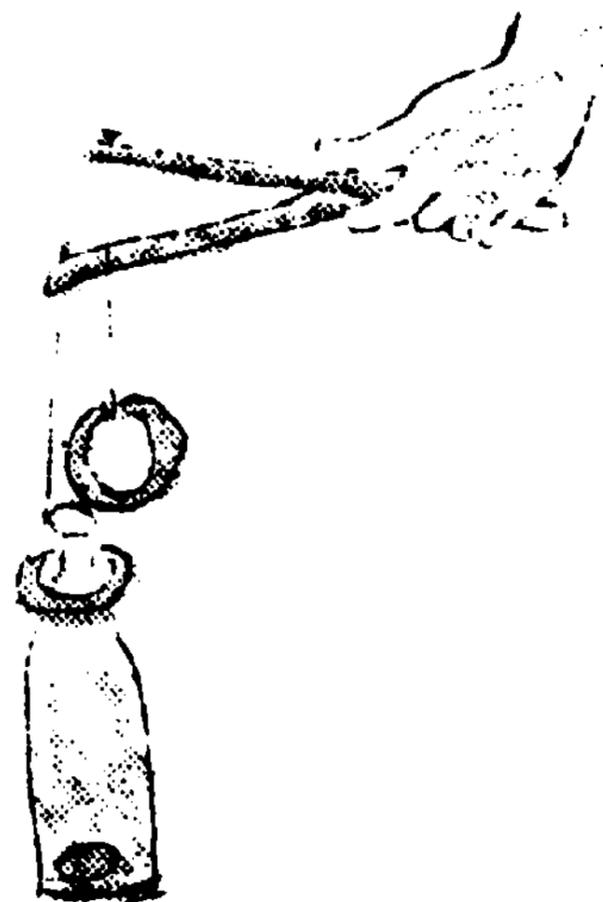
В і д м і н а: замість візитівок – образки з постатями гетьманів.

УВАГА: Перевести гру: "ЩО ТО ЗА КНИЖКА?" гл. ВОР ч.4.

ЧИ ПОТРАПИШ ?

На палик довжиною вк. 3 стопи прив'язати на 2-стоповому шнурку металеве коліщатко, дещо більше промірив, як шийка пляшки, що стоїть на кріслі.

Котрий новак, який стоїть за лінією /6 стіп від пляшки/ у визначену часі /прим. 2 хвилини/ попаде коліщатком на пляшку більше разів?

З НОВАЦЬКИХ ДОСВІДІВ

1. Наложити ненадутий невеличкий баллон на шийку пляшки.
Покласти пляшку до посудини з гарячою водою. Що побачиш?
/Баллон починає надуватися. ЧОМУ? - Повітря нагрівається і поширюється/
2. Наявність електричності ствердили вже старинні греки ще перед народженням Христа. Перші спостереження поробили на янтаревій /бурштиновій/ паличці, яка, потерта рукою, шартяною матерією і т.п. притягає легкі предмети, що знаходяться довкола неї /прим. шматочки паперу тощо/. А Ти не шукай за бурштиновою паличкою. Візьми гребінь, потягни декілька разів по своєму волоссі /або шерстяним матеріалом/ і при - близи його до невеличкої труї води, що тектиме з крану. Що помітиш? /Струя повертається за гребенем/
3. Притягання дрібних металевих предметів магнетом.
/Компас/.

ГОЛОСИ НОВАЦЬКИХ ВИХОВНИКІВ

Щодо українознавства - пише сен. Салабан Б. - певне мінімум треба й новакам поставити, але позатим, треба більше натискати на кінетичність, за здобування знання. Найважливішим являється мені проблема - навчити новаків читати. Це на жаль нелегка справа, та варта заходу й застанови. Н.пр. Я дуже щаслива сьогодні. Рано збудило мене Дарине підтягування носом. Не відчинаючи очей, я порадила їй ужити хусточку, але вислід був короткотривалий. Я рішила перевірити ситуацію і застала її... залиту слезами над "За сестрою". Це вже дуже добрий знак - дитина навчилася читати для власної приємності. Наша метода заохотити дітей до читання українських книжок була: прочитати їм якусь книжечку чи казку й перед кінцем перервати заявляючи: що "я тепер не маю часу, як хочете, самі можете собі прочитати". Спочатку це було лише декілька речень, потім декілька сторінок, а тепер вже лиш сам цей "нудний" початок, поки не зачнеється акція, а дещо вони вже самі зачинають. При тому ми не перестаємо їм читати, щоб зробити їм "апетит". Більшість прочитаних нами книжок вони виявляють охоту прочитати ще раз самі.

-:-:-:-:-

Незвичайно важний та гарний засіб "освоїти" новачак із писанням - це ведення гніздової чи роєвої хроніки, де самі новачки записують події із свого життя. Це не лиш вправляє в писання, але теж виробляє кращий стиль, гчить, як схоплювати різні речі та описувати їх, а теж в немалій мірі /під добрим проводом/ причинюється до вироблення замілування до краси в новачат /естетичне розміщення написаного, прикраси, рисунки у хроніці/.

Л. Х.

-:-:-:-:-

"Тут, на таборі, зі запалом переводиться ігровий комплекс "ОТРОК". Новачки так його люблять, що вже зранку питаються, чи сьогодні відбудеться чергова гра. Ми також ним захоплені. Із-

да човнами до Києва відбулася на справжніх човнах на Круглому Озері і це новакам дуже подобалося. Також деякі інші гри відбуваються на воді. Новаки поробили хрести, луки і т.д. і беруть їх, а особливо луки, як найдорожчі скарби, ну й гордяться ними. Шкода, що Ви не можете побачити цього. Гутірки відбуваються часто за табором, де отрви виходять на свої мандрівки."

/ З листа Сірого Орла Богдана з Шікаго/.

-:-:-:-:-

Сестричка Ляріса Зварун, гніздова із Клівленду пише: В мене все змінилося на краще. Сестричка М. Г. після повороту із вишкільного табору стала насправду знаменитою впорядницею, а головне, що тепер це все робить із замилюванням, чого в неї перше так бракувало. Друга сестричка Н.В. також, по різних від мене "патер-ностерах" вже поправилася.

Новачкам я читала Твого листа про змагання. Вони ти дуже захоплені, сходини відбувають правильно, із 100% прихвності та майже за кожним разом приходять із новим вивченим віршом, щоб одержати кілька точок більше.

Минулого місяця ми робили тридневний "табір" нашої Станиці недалеко Клівленду. Всі новачки там були, а рій "Білка" навіть ночував під шатрами. Менших ми відсилали до дому наніч, бо було холодно спати.

Новачки пописалися найкраще на "таборі", одержали прапорець чистоти та дістали дійсне признание, що вони "Працьовиті Звірятка".

Теренову гру то я вже сама собі придумала. Таку казку про дівчинку, що її батьків забрали большедики на Сибір, а вона все молилася й просила Бога, щоб показав їй правильну дорогу, якою вона повинна іти, щоб допомогти Україні й визволити своїх батьків. Отже це так виглядало: перед вимаршем я розказала новачкам це оповідання, аж до місця, де тій дівчинці сниться сон, що вона ме їм дукати того правильного шляху, і знає, що дорога її буде дуже терниста. Тут вони були поділені на три групи і вирушали за знаками мандрівника. По дорозі були листи: "Чи знаєш новацький закон"? "Напиши його". Це були, можна сказати індивідуальні зма-

ЗІ", видавані в Німеччині, чи неперіодичні видання новацьких матеріалів. Де ж це все сьогодні? Може хтось і був настільки невирозумілий, що їх бездушно залишив чи знищив. Але скільки ж таких цінніщів мусить десь ще дрімати на дні шаф у колишніх виховників, новаків, чи навіть зівсім незацікавлених людей, що вже сьогодні про них і забули. Напевно в кожному, хоч маленькому осередку, де є українці, при добрій волі можна було б найти дещо відповідне для вжитку в новацькій праці, просто в приватних домах. Важно, щоб виказати взагалі трохи більше рухливості, розпитати, пошукати, попросити, походити по українських книгарнях та установах. Часто, наприклад, давні емігранти мають у себе предвоєнні дитячі видання з Галичини, що теж в них лежать зівсім без ужитку, а в них безконечна кількість потрібного нам матеріалу.

Тай із новими виданнями тепер у нас не так зле. Якщо немає навіть в осередку української книгарні, можна завжди поштою замовити, от хочби в Українському Базарі в Філядельфії, в книгарнях в Нью Йорку "АРКА" та "СУРМА", чи в Видавництві Об'єднання Працівників Дитячої Літератури - Юрій Тищенко /ДОКЛАДНІ АДРЕСИ ПОДАЄМО НИЖЧЕ/. Там, поруч із деякими давнішими виданнями, можна дістати і найновіші, вже еміграційні.

Щоб вказати, що взагалі може бути нам до розпорядимости, хочемо навести декілька видань:

"ПРИВІТ УКРАЇНО - ТОБІ" - збірка, придатна для новачок, до читання чи як матеріал для імпрез. Відповідає радше старшим новачкам, та вимагає деколи пояснень.

Дуже крриси чотири збірки М. Юркевич: "ВЕСНА", "ЛІТО", "ОСІНЬ", "ЗИМА". Там найдемо вірші, оповідання, пісні, навіть гри, звязані із відповідною порою року. Матеріал особливо підхожий молодшим новачкам, справді багатий та гарний.

Віршована казка "ПЕРЕПОЛОХ" - добра для молодших новаченят, навіть для вправ у самотійному читанні - хоч критики мають замітки, щодо її композиції.

Прекрасна під кожнім оглядом книжечка Завадовича Р. "ХЛОПЦІ З ЗЕЛЕНОГО БОРУ".

Добра, як виховний матеріал, а також корисна, як зразок української літератури "СЕСТРИЧКА МЕЛАСЯ" Марка Вовчка.

Трохи може заважкі - КАЗКИ ГЛІБОВА - та їх теж можна уживати із відповідними поясненнями.

Незвичайно гарне та дуже нам потрібне видання "УКРАЇНА - ЗЕМЛЯ МОЇХ БАТЬКІВ" - Юрія Сірого. Це географія України для дітей Старші новачки можуть її читати, молодшим можна переповідати своїми словами, вживаючи ілюстрацій із книжки.

Із історичних оповідань маємо "ГЕТЬМАНСЬКА БУЛАВА" та "СРІБНА ГРИВНА" Миколи Пугідного.

Актуальна "ПЕТРУСЕВА ПОВІСТЬ" може стати добрим вступом для новачок до розповіді про їх власні переживання, із підчеркненням важних із виховного боку моментів.

Це вичислені лиш важніші та нові видання, і то їх перелік ще далеко не повний. Багатий матеріал можна теж знайти в читанках для народньої школи, очевидно, використовуючи його не по-шкільному, а по пластовому, та впевнившись, що новачки не вживають цієї книжки в школі. Не треба теж забувати про "МІЙ ПРИЯТЕЛЬ" /Канада/ та про дитячі додатки в "ЖІНОЧОМУ СВІТІ" /Канада/, "НАШОМУ ЖИТТІ" /Філадельфія/ та "УКРАЇНСЬКОМУ САМОСТІЙНИКУ" /Мюнхен/. Всюди там можемо знайти, хоч частинно відповідний нам матеріал.

Але перша річ - треба нам самим виказати якнайбільше ініціативи у шуканні матеріалів, а тоді напевно їх знайдемо.

Друга - коли дістанемо вже в руки готовий матеріал, не можна його зараз же безкритично використовувати, лиш тому, що він є. Треба добре розглянути, чи він відповідає нашим вимогам /якщо він "непластового" походження/ навіть порадитися в когось, щоб не зробити якої похибки. Далше слід оцінити, чи підходить він до віку та ступня знання наших новачок.

Та ще важно, як саме ми його використаємо. Нераз річ, прочитана "живцем" - нудна, тоді коли переповіджена цікаво, набирає нараз нового чару. Нераз річ, на перший погляд не надто змістовна, може прекраснопослужити як тема до інсценізації. Отже це вже річ помисловості сестрички, щоб здобутий матеріал вміти відповідно використати.

Та одне ще дуже важне: коли ми мали вже щастя "із під землі" роздобути якийсь гарний та цікавий матеріял, не залишаймо його після використання в себе, а даймо його й другим. Знаємо дуже добре, що таку саму посуху матеріялів переживають і всі інші сестрички та братчики. Чому ж би нам, що так добре розуміємо наших посестер – не поділитися здобутим добром із ними? Таж не так то вже важко переписати якийсь вірш чи оповідання /навіть коли воно переповідаєне із пам'яті/, переслати до ВОР! А тоді цей матеріял можна зробити доступним для всіх.

Та вкінці – коли вже говоримо про матеріяли, то в першу чергу шукайте їх в нашому ВОР. Ми видаємо його для Вас – великим вкладом праці та добрій волі. Та скажіть – з рукою на серці – чи справді Ви використовуєте його вповні? Чи не лиш користаєте із поданих у ньому матеріялів, чи теж стараєтеся, за поданими в ньому вказівками, шукати нових доріг, нових засобів у праці з новачками?

Це Вам, сестрички, декілька слів про матеріяли. Матеріялів у нас під сучасну пору мало – це правда. Та коли самі подбаєте, щоб кожний знайдений матеріял – не пропав, а став власністю всіх сестричків, а що важніше, всіх новачок, тоді спільними силами зможемо цьому зарадити.

ЛЕСЯ ХРАПЛИВА

Ukr. Bazar 622-623 N. Franklin Str. Philadelphia 23, Pa.

"ARKA" 48 East 7th Street, New York, N.Y.

"SUN" 11 East 7th Street, New York, N.Y.

George Tyszczenko 164 East 127th Street, New York 35, N.Y.

"My Friend" 49 Kennedy Street, Winnipeg, Manitoba, Canada

"Woman's World" Box 3093, Winnipeg Manitoba, Canada

"Our Life" 666 N. 7th Street, Philadelphia 23, Pa.

"Sanostijnyk" Muenchen 2, Dachauerstrasse 9/II, Bayern, Germany

ЛИСТУВАННЯ -:-:- ПОВІДОМЛЕННЯ

ДОРОГІ СІРІ ОРЛИ!

"Треба, конечно треба" — переконують мене — "написати як повинні виховники користуватися журналом В. О. Р.

Роздумував я довго над поданими аргументами. Ні як не хочеться мені повірити в те, щоб новацькі виховники не здавали собі справи з цілеспрямовання і призначення поміщеного матеріялу. Та з уваги на ті настирливі переконування я таки рішився зясувати питання В. О. Р.

Що таке "ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ" й які його завдання? В. О. Р. — це журнал новацьких виховників. Підкреслюю "ЖУРНАЛ НОВАЦЬКИХ ВИХОВНИКІВ", а не, "для новацьких виховників". Зараз справа так предсагляється, що В. О. Р. в журналом для новацьких виховників. Чому? Бо новацькі виховники рідше замало співпрацюють з редакційною колегією.

Так дальше бути не може! В. О. Р. мусить стати журналом новацьких виховників. Передумова цього — співробітництва з редакційною колегією шляхом присилання своїх спостережень з роботи, обміну досвідом, ставлення запитів, шукання порад, пересилання записаних, чи написаних виховниками казок, оповідань, віршів тощо.

Ми хотіли відкрити у журналі сторінку порад та байду-жа постава /ми ні одержали ніодного запиту/, спрямувала нас до висновку, що Вам іде все гладко, ніхто порад не потребує.

Не думаю, однаге, щоб цей стан відзеркалював правду. З власного досвіду знаю, що мені часом треба також порадитися у деяких справах. Роблю це без сорому, мовляв, я цього чи іншого не знаю, чи не вмію собі порадити. Життя таке багате,

що й багато питань насувається до розв'язання, які, правда, в різних ситуаціях по-різному треба розв'язувати. Часом добре є почути думку других, щоб зібрати більше голосів до уваги й винести правильне рішення. Тому радитися треба, зокрема молодим новацьким виховникам.

Яке завдання журналу В. О. Р., маючи на увазі новацького виховника?

— Піднесення виховних кваліфікацій братчиків і сестричок, подавання практичних матеріалів для використання їх в роботі з новачками. Отже ж частина матеріялу /приблизно половина/ є призначена для новацьких виховників. Це виховно-вишкільний матеріял. Чи треба його поміщувати? На мою думку — так! А Ти, Сірій Орле, скажи мені, яка Твоя думка?

Я основу мою думку на спостереженнях при зустрічах чи листуванні з молодшими й старшими виховниками, беручи до уваги ще й факт доцільності упорядкування і стабілізації виховних справ в УПН на всьому світі. А до того все це дуже переконливим є факт відсутності у нас підручника для новацьких виховників.

Друга частина матеріялів, поміщених у журналі, творить практичний матеріял для використання виховниками в роботі з новачками.

Як ці матеріяли підібрані? Це в першу чергу ілюстрації для поданих у журналі методичних вказівок, наших теоретичних виховно-вишкільних матеріялів. Об'єм журналу замалий, щоб ми могли інакше розв'язувати питання практичного матеріялу. А по-друге не вважаю за доцільне давати виховникам надто велику кількість матеріялів ще й з тої причини, що ми, практично беручи, замкнули б ворота для шукання за матеріялами виховниками самими.

Нашим завданням є лише побудити виховників до шукання за матеріялами, на основі визначеного вихованого шляху. Нам не вільно резигнувати з творчоти новацького виховника, його власної ініці-

тиви й робити з нього бездушний автомат чи екранне полотно.

Виходячи з вище наведених заłoженъ я хочу подати декілька вказівок що до використання матеріалів, поміщених у журналі. Перш за все треба вибирати й добирати собі матеріял до мети заняття з новаками. Друге — прошу брати до уваги факт поміщування різних матеріалів для різних пікових груп, тоб-то до 1-її, 2-її і 3-її проб. Тому не раджу використовувати матеріялів, що призначені для молодших новаків /1-шф проба/ у праці з старшими новаками, яких пригтовляете до 3-її проби. Матеріяли треба вибирати з різних чисел В. О. Р. Звідси випливає необхідність складання свіх чисел В. О. Р. Є ряд матеріялів, які варто по деякому часі ще раз прочитати.

Та чи не найважливішою справою — є зрозуміти провідну думку поданого у журналі матеріялу й по — змозі вичути нашу тенденцію. Це може й нелегке. Тому для прикладу я обговорю матеріял 7-ого числа:

Мета згаданого числа — побудити виховників до поширення й поглиблення змісту роботи з новаками на базі правильного розуміння виховної роботи й вимог сьогоднішнього дня. Матеріяли, призначені виключно для новацьких виховників:

"25річчя новацького руху" /історія, традиція/,

"Колискова пісня" /народне розуміння виховного питання/,

"Думки про виховання" /ціль виховання на основі думок видатних педагогів, педіятрів, мислителів/,

"Українознавство" /важливіше з культури України, що треба би було подати новакові під час його вишколу/,

"До проблеми виховання новаків у сучасну пору" /загальні думки, що до вихвання новаків зараз, у час нашого розсипання по всій Землі/,

"Даймо українську книжку нашим новачатам" /читання новачатами книжок/,

"Актуальна проблема" /популяризація знань і винаходів/
 "Листування, Повідомлення".

Всі інші матеріяли, призначені для новачат:

- "Боротьба зі змієм" /ціль: моральні вартості, тема - св. Юрій/
 "Великий Віз" /для молодших новаків/ і "Чумацький шлях" /зацікавлення новачкам астрономією, при тому в переказі "Великий Віз" підкреслити питання: добре діло - себелюбство; народні мотиви/
 "Людське тіло" /поскок у біологію; підкреслити необхідність співпраці, співдії - для молодших новаків/
 "Гутірка про ящурів" і "Давні, давні часи" - стрибок у геологію, передпотопові рослини і тварини Землі; при тій нагоді назвати прізвище Тутківського - гл. "Українознавство" - культура/
 "Нюрнберзьке яйце" /винахідливість; автор оповідання/
 "Танкісти" /винахідливість в мілітарній ділянці/
 "Учись дитино" /значення науки/
 "Парова машина" /фізичне явище, винахідливість - для середу - щих і старших новаків/
 "Літак" /винахідливість, зацікавлення летунством/
 "Моторова лодка" /заінтересування мореплавством, по-зможі звернути увагу на хемічний процес, винахідливість - для старших новаків/

Названі матеріяли, вибрані з різних ділянок науки й матеріяльної культури. Ми можемо й повинні по-дитячому зацікавлювати новачат різними науковими фактами, хоч і діти не свідомі тої "наукової атмосфери". Це допоможе дитині поширити знання, чи віднайти себе в майбутньому.

То ж, Сірі Орли, до Вас зазив: поширюйте й поглиблюйте зміст Вашої роботи з новачками, пов'язуйте загальні справи з українськими в одне ціле, а цим принесете велику користь новачатам та українській спільноті. Пробуйте своїх сил і інформуйте нас про висліди Вашої праці.

Бажаю Вам успіху в праці С К О Б !

Ваш СТАРИЙ ОРЕЛ

ПОВІДОМЛЕННЯ РЕДАКЦІЇ Й АДМІНІСТРАЦІЇ

1. ФОНД "В. О. Р."

З ініціятиви куреня ст. пл. "ЛІСОВІ МАВКИ", які продовжують шлях, обраний куренем ст.пл. "Санітарки", творимо "ФОНД В.О.Р.", який має бути фінансовою резервою, що не допустить до захитання матеріальних основ "В. О. Р." Лісові Мавки передали Адміністрації "В.Ф.Р." 12 дол. замість хрестинних дарунків для Мавчиних нащадків: новачки ін спе ВІРЛЯНИ ТКАЧ, доні ст.пл. Лесі Ткач-Кисілевської та новачка ін спе АНДРІЯ ГОРЧИНСЬКОГО, сина ст.пл. Іванки Горчинської - Ференцевич.

Ст. пл. Денис Беднарський /зараз воєк Армії ЗДПА/ зложив 10 дол. на "Фонд В.О.Р."

Сердечно дякуємо "Лісовим Мавкам" та ст.пл. Беднарському Д. за їх ініціятиву, жертвенність та зрозуміння як важлива зараз є справа новацького виховання для української спільноти.

Стан фонду - 22 дол.

2. РОЗЧИСЛЕННЯ за " В. О. Р."

Піврічне спізнення в появі 7. числа В. О. Р. звязане з заборгованістю Пл. Станиць. Ми мусимо звернути увагу пластових виховників на факт, що журнал новацьких виховників не має жодних інших фінансових засобів крім передплати. Якщо ВАМ залежить на появі В. О. Р., будьте точні в розчисленнях за журналах.

Журнал висилаємо в ЗДПА і до Канади згідно з розподільниками Краєвих Рефератів новаків і новачок на адресу поданих ними осіб, які розчислятимуться з Краєвими Референтами новаків і новачок за вислані примірники.

Проводи новацьких зєднань в інших країнах та поодинокі передплатники розраховуватимуться за одержані примірники безпосередно з Адміністрацією В. О. Р.

3. БІБЛІОТЕКА "В. О. Р."

З уваги на те, що об'єм журналу замалий, щоб можна було помістити в ньому все необхідне, ми рішили видавати більші формати праці, а також спеціальні збірки матеріялів до поодиноких вмілостей, новацьких імпрез тощо в формі БІБЛІОТЕКИ "В. О. Р." Згадані випуски повинні стати доповненням виховно-вихильних матеріялів, призначених для новацьких виховників і матеріялів, що призначені для використання їх в практичній роботі з новаками.

Випуски Бібліотеки "В. О. Р." появлятимуться неперіодично з тенденцією квартального видавання. Ми хочемо поставити так справу, щоб кожне число "В. О. Р." для передплатників коштувало 50 ц.

У нашому плані є видати в 1953 р. такі випуски:

- 1/ "25-РІЧЧЯ НОВАЦЬКОГО РУХУ"
- 2/ "НОВАЦЬКИЙ СПІВАНИК"
- 3/ " ЧОРНОМОРЕЦЬ" - збірка матеріялів для вмілості УПН-ів
- 4/ "ІМПРЕЗОВІ МАТЕРІЯЛИ".

С К О Б І

РЕДАКЦІЯ й АДМІНІСТРАЦІЯ

"ВОГОНЬ ОРЛИНОЇ РАДИ" - кварталник Кадри Виховників -
 відділ Орлиний Круг
 і Кадри Виховниць - група "Новацькі
 Виховниці"
 УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТОВОГО УЛАДУ.

АДРЕСА РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ - сен. Теодосій САМОТУЛКА
 28 Highland Ter.
 Irnington 11, New Jersey
 U. S. A.

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ - сен. Іван ТУРЯНСЬКИЙ
 157 William Street
 Newark 3, N. J.
 U. S. A.

Вибито 300 примірників - На правах рукопису